

P. 1090(3)

OSZK HIRADÓ

XX. ÉVFOLYAM 4 - 6. SZÁM
- 1977 -

4-6

T A R T A L O M

KRONIKA

- 61 A Vezetői Tanács munkájáról
Összeállította: Somkúti Gabriella
63 A főigazgató intézkedései szervezeti kérdésekben
69 A jutalmazási rendszer központi irányelvei az OSZK-ban
76 Az OSZK törzsgárdatagsági irányelveinek szabályozása
78 Személyi hírek és változások
Új dolgozóink bemutatása

MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRŐL

- 83 FERENCZY ENDRÉNÉ: Magyarország részvétele a Library of Congress megosztott katalógizálási programjában
86 KONDOR IMRÉNÉ: A könyvek Központi Katalógusa fejlesztéséről
89 MIKLOSSY JÁNOS: A Buday György-kiállításról szólva

NOSCE TE IPSUM

- 93 A Hálózatfejlesztési O. bemutatkozása

IFJUSÁGI FÓRUM

- 95 A KISZ-élet hírei
96 KASTALY BEATRIX: OSZK-vezetők a KISZ társadalmi munkájáról /2.rész/
99 NAGY ZOLTÁN: Dobszóló az ifjúság kulturális aktivitásáért avagy ...
104 MÁNDY GÁBOR: Erőfeszítések a KISZ-en belüli tájékoztatás javítására
106 SOPRONYI JÁNOS: Sportéletünkről - bizakodással
108 BELEZNAV LÁSZLÓ: Beszélgetés egy nyertessel

KIADVÁNYAINK

- 110 Magyarországi irodalom idegen nyelven
111 Külföldi Társadalomtudományi Kézírókönyvek

KÖNYVTÁROS PÁLYÁK

- 113 Interjú dr. Fajcsek Magdával
/Melczer Tibor/

KÖNYVTÁRUNK ÉLETERŐL

- 116 A pártszervezet tevékenységéről
117 Helyzetkép az OSZK-ban folyó kutatómunkáról
122 A kutatónapok elbírálásának kérdéseiről
124 A KMK kutató és fejlesztő tevékenységéről
127 A társadalmi munka elismerése
128 A szakszervezet hírei
129 A TT munkája 1977. II. negyedév
130 BARTOS EVA: KMK-kirándulás Szlovákiában

Cimlapunkon: Buday György fametszete:
Tanulmányfej - 1956

O S Z K H I R A D Ó

Az Országos Széchényi Könyvtár
MSZMP alapszervezetének, Szakszervezeti Bizottságának és
KISZ alapszervezetének lapja

XX. évfolyam 4 - 6. szám

- 1977 -

Felelős szerkesztő:

BOR KÁLMÁN

Főszerkesztő:

NÉMETH MÁRIA

A Szerkesztő Bizottság tagjai:

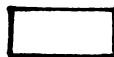
ECSEDY JUDIT
FARAGÓ LÁSZLÓNÉ
FERENCZY ENDRÉNÉ
GERŐ ZSOLTNÉ
KAMARÁS ISTVÁN
KELECSÉNYI GÁBOR
KOVÁCS ILONA
MÁNDY GÁBOR
ROSTA LAJOSNÉ
SOMKUTI GABRIELLA
WIX GYÖRGYNÉ

Szerkesztőségi titkár:

HOMOR FERENC

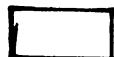
A szerkesztőség címe:

BUDAPEST VIII., Múzeum utca 3.
Telefon: 135-244
Postacím: 1827 Budapest

Felelős kiadó:

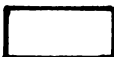
CSOBOTH ATTILA
SZB titkár

Készült az Országos Széchényi
Könyvtár sokszorosító üzemében
Budapest, V., Guszev utca 1.

Felelős vezető:

ROSTA LAJOSNÉ

Munkaszám: 77/417

KRÓNIKA

A könyvtár Vezetői Tanácsa április 13-án dr. Havasi Zoltán főigazgatóhelyettes előterjesztésében megtárgyalta a "Könyvtári hungarika dokumentumok bibliográfiai regisztrálásának keretterve. Első rész" c. előterjesztést.

Az előterjesztés bevezetőjében utalt arra, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának és a Kulturális Minisztérium Könyvtárügyi Osztályának Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottsága 1976. december 15-én a hungarika-kutatási program teljes kerettervének kidolgoztatását határozta el. Külön bizottságot jelölt ki soraiból a munkálatok megkezdésére. A bizottság elnöke: Havasi Zoltán, tagjai: Borsa Gedeon, Komjáthy Miklósné, Rózsa György, Szentmihályi János, Vizkelety András.

A bizottság állásfoglalása szerint a hungarika-kutatási program teljes keretterve csak több szakaszban és több megközelítésben dolgozható ki. A teljes kerettervnek három fő ága van. Az egyik feladatcsoport a dokumentumok gyűjtését öleli fel, a másik a könyvtári hungarika dokumentumok bibliográfiai regisztrálásának tervét jelenti, a harmadik a voltaképpeni hungarika-kutató-sok tervének kimunkálására irányul. Kézenfekvőnek látszott először a bibliográfiai regisztrálás eddigi eredményeinek számbavételét és az ebből adódó feladatok kijelölését elvégezni, mert ez a munka megbízható támpontot adhat mind a gyűjtés, mind a kutatások fő irányainak meghatározásához. Az MTA és a KM Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottságának már évtizedek óta egyébként is az a fő törekvése, hogy a kutatások számára nélkülözhetetlen segéd-eszközök /bibliográfiák, katalógusok/ összeállítását és megjelentetését szorgalmazza elsősorban.

A keretterv kidolgozása a vezető nagy tudományos könyvtárak - elsősorban a nemzeti könyvtár - feladatainak ismeretében, ezekkel az intézményekkel összehangoltan oldható meg. A külön bizottság ezért az OSZK Hungarika Koordinációs Munkabizottságának és az OSZK Vezetői Tanácsának állásfoglalásait igényelte. Ezért került az előterjesztés az OSZK Vezetői Tanácsa elé.

A tárgyalásra bocsátott keretterv első része az OSZK hungarikum meghatározása szerinti első kategóriákkal foglalkozott, vagyis a nyelvi és területi /I-II./ hungarikumokkal a kezdetektől napjainkig. /Egyelőre tehát figyelmen kívül maradtak a külföldi hungarikumok./ A keretterv, amelynek bővebb ismeretetésére még visszatérünk, sorra veszi a Magyarországon található kéziratok, majd a magyarországi nyomtatványok /ill. azok különböző fajtái: könyvek, időszakos kiadványok, zeneművek, térképek, kisnyomtatványok, plakátok, metszetek/ eddig megjelent bibliográfiáit, katalógusait, a kiadásra nem került vállalkozásokat is beleértve. Rámutat a fehér foltokra és ennek kapcsán kijelöli a bibliográfiai regisztrálás még elvégzendő feladatait.

A Vezetői Tanács bizonyos módosításokkal állást foglalt a dokumentumban lefektetett elvek és javaslatok mellett, felhatalmazva egyidejűleg Havasi Zoltánt, hogy az előterjesztésnek a KM és az MTA Könyvtörténeti és Bibliográfiai Bizottságában való megtárgyalásakor az OSZK állásfoglalását ismertesse. A vita során kialakult főbb szempontok, ill. határozatok az alábbiak voltak:

1./ Annak elismerése mellett, hogy a központi kézirat-katalógus felállítása nemzeti könyvtári feladat, az e téren teendő javaslat megfogalmazása még további megfontolást igényel.

2./ A Hungarika Koordinációs Munkabizottságban készüljön részletes beszámoló arról, hogy a Magyarországon fellelhető zenei kéziratok regisztrálásával kapcsolatban eddig milyen eredmények születtek s mi a további tennivaló.

3./ A nyomtatványok bibliográfiai regisztrálásával kapcsolatban a feladatokat rangsorolni kell: első helyre teendő a hazai időszak kiadványok retrospektív bibliográfiája, második helyre az 1801-1918 között Magyarországon készült és bibliográfiailag eddig még nem regisztrált könyvek adatainak gyűjtése és ezek pótlások, kiegészítések formájában történő publikálása, valamint az 1801-1920 közötti külföldön megjelent magyar nyelvű könyvek bibliográfiai nyilvántartása. Külön hangsúlyt kell adni a két háború közötti emigráns irodalom összegyűjtésének és bibliográfiai feltárásának. Harmadik a rangsorban az 1945 utáni külföldi magyar nyelvű könyvek retrospektív bibliográfiája.

4./ A Vezetői Tanács a javaslatokkal való elvi egyetértés mellett szükségesnek találta annak leszögezését, hogy az abban lefektetett feladatok megvalósítására az OSZK-ban a szükséges anyagi és szellemi előfeltételek sem jelenleg, sem néhány éves távlatban nem állnak rendelkezésre.

A Vezetői Tanács ugyanezen az ülésen Fügedi Péterné főosztályvezető előterjesztésében megtárgyalta a "Beszámoló az ISSN-rendszer hazai bevezetéséről és a Magyar ISSN-Iroda munkájának megindításáról" c. összefoglalást.

A beszámolót – amit rövidített formában legközelebbi számunkban közlünk – a Vezetői Tanács jóváhagyólag tudomásul vette és megállapította, hogy az ISSN-munkák könyvtáron belüli kapcsolódási pontjainak megvizsgálása, a konkrét munkakapcsolatok megerősítése szükségesnek látszik. A tárgyban illetékes főosztályok vezetői az év folyamán megteszik a szükséges lépéseket.

Összeáll.: SOMKUTI GABRIELLA

A FŐIGAZGATÓ, A FŐIGAZGATÓHELYETTESEK ÉS MÁR VEZETŐK IGAZGATÁSI ÉS
FUNKCIONÁLIS FELADATAINAK MEGHATÁROZÁSA, BERUHÁZÁSI ÉS KÖNYVTÁRI
ÜZEMI IGAZGATÓSÁG LÉTREHOZÁSA, ÚJ KÖNYVTÁRI BIZOTTSÁGOK LÉTESÍTÉSE

Az OSzK Szervezeti és Működési Szabályzata III./5 pontja alapján - a
Kulturális Minisztériummal egyetértésben - az alábbiakban intézkedem.

• Igazgatási feladatok

a) a főigazgatóhoz közvetlenül az alábbi szervezeti egységek tartoznak:

Igazgatási Osztály
Személyzeti Osztály
Tudományos Titkárság és Kiadványtár
Beruházási és Könyvtári Üzemi Igazgatóság
Gazdasági Igazgatóság

A Budavári Palotával és a Tárolókönyvtárral, valamint a könyvtár gyűjteményeivel összefüggő feladatok rohamos bővülése szükségessé teszi a munkálatok könyvtáron belüli koordinálásának megerősítését. Ennek érdekében a jelenlegi III. Főosztály - feladatkörének kibővítésével - Beruházási és Könyvtári Üzemi Igazgatósággá alakul át.

A Beruházási és Könyvtári Üzemi Igazgatóság feladatai:

- a várberuházással kapcsolatos koordinációs feladatok a könyvtáron belül és a beruházó, tervező és kivitelező vállalatokkal,
- a felköltözés tervezésének és lebonyolításának koordinálása,
- az új épületek használatba vételével összefüggő összkönyvtári szabályzatok (tűzvédelem, stb.) kimunkálása, bevezetése,
- a tárolókönyvtárral kapcsolatos koordinációs feladatok,
- a könyvtár gépbeszerzéseinek tervezése és koordinálása,
- a könyvtári üzemek (mikrotechnika, reprográfia, restaurálás, kötészeti, sokszorosító) működtetése és fejlesztése.

Az új részleg igazgatója: Óvári Sándor

b) A főigazgatóhelyettesek a főigazgató képviselőjében, a főigazgató által rájuk ruházott hatáskörben a főosztályok munkája feletti felügyeletet az alábbi megosztásban látják el:

- az I. és II. főosztály (törzsgyűjtemények) felügyelete: dr. Havasi Zoltán

- a IV. és V. főosztály (központi szolgáltatások) felügyelete: Zircz Péter

A gazdasági igazgató: Fábry György a Gazdasági Igazgatóságot vezeti, a főigazgató közvetlen felügyelete alatt áll és gazdasági ügyekben a főigazgató helyetteseként jár el.

2. Funkcionális feladatok

a) A főigazgatóhelyettesek igazgatási hatáskörükbe tartozó feladatokon túl funkcionális teendőket is ellátnak:

- gyűjteményszervezési, hazai társadalomtudományi szakinformációs és tudományos ügyek: dr. Havasi Zoltán

- fejlesztési, központi szolgáltatási, szabványosítási, rendszerszervezési, hazai népgazdasági és nemzetközi információs és számítógépesítési teendők: Zircz Péter

3. Bizottságok működése, szakértők foglalkoztatása

A főigazgató és a főigazgatóhelyettesek igazgatási és funkcionális teendőinek ellátását és döntéseik előkészítését bizottságok és alkalmi szervezésű szakértői munkabizottságok segítik.

ÁLLANDÓ BIZOTTSÁGOK

a) Tudományos és Közművelődési Bizottság

A Bizottság fő feladatai:

1. Döntésselőkészítő tevékenységet fejt ki az OSzK kutatási programjainak kialakításához és segítséget nyújt a főigazgatónak a kutatási tervek végrehajtásának ellenőrzésében.

2. Az intézmény egészére érvényes elveket dolgoz ki - ugyanosak döntésselőkészítő jelleggel - a gyűjtemény-gyarapítás, a hungarika-koordináció, a retrospektív bibliográfiai és a kurrens szakbibliográfiai munkálatok tudományos kérdéseiben, a könyv- és könyvtártörténeti kutatások összehangolásában, az intézmény kiadványi tevékenységében, valamint a tudó-

mányos és közművelődési feladatok koordinálásában és a nyilvános szolgálat (olvasószolgálat, tájékoztatás) keretei közötti megoldásában.

3. Kapcsolatokat teremt és tart fenn az akadémiai és minisztériumi tudományos bizottságokkal (MTA Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottság), az MTA és a KM tudományos tanácsadó testületeivel (Társadalomtudományi Információs Munkacsoport, OKDT Kutatáspolitikai Szakbizottsága, MKE Könyv- és Könyvtártörténeti Szakbizottsága).
4. Összehangolja az OSzK-n belüli - a funkcióinak megfelelő - munkabizottságok (Hungarika Koordinációs Munkabizottság, OSzK Évkönyv Szerkesztőbizottsága, stb.) tevékenységét.

elnök: Havasi Zoltán

titkár: Németh Mária

tagok: Borsa Gedeon

Ferenczy Endréné

Fried István

Komjáthy Miklósné

Nagy Attila

Pajkossy György

Soltész Zoltánné

Somkuti Gabriella

Vekerdi József

Windisch Éva

Zircz Péter

A fenti bizottság munkáját támogatja az 1976. okt. 5-én, 2096/1976. sz. alatt újjászervezett Hungarika Koordinációs Munkabizottság.

elnök: Havasi Zoltán

titkár: Németh Mária

állandó tagok: Wix Györgyné

Somkuti Gabriella

Komjáthy Miklósné

Zircz Péter

témafelelősök: Berczeli Károlyné

Bor Kálmán

Borsa Gedeon

Kecskeméti István

Kovács Ilona

Németh Mária

Orvos Mária

Vizkelety András

b) Könyvtártechnológiai és Fejlesztési Bizottság

A bizottság fő feladatai (néhány éves távlatban, megközelítőleg 1980-ig):

1. A könyvtári munka gépesítési-automatizálási ütemtervének kidolgozása, a tárgyidőszakra eső gépesítési munkák koordinálása ill. előkészítése.
2. A tárolókönyvtár részletes működési rendjének kidolgozása, a Főléspéldány Központ funkciórendszerének felülvizsgálata, a főléspéldány-elosztás reformjának megvalósítása.

3. A népgazdasági információs rendszerben, az NTMIR-ben és egyéb nemzetközi bibliográfiai-információs vállalkozásban való közreműködésből adódó OSzK feladatok koordinálása, a szabványosítás koordinálása.
4. Egyéb központi szolgáltatás-jellegű bibliográfiai-információs feladatok, vállalkozások koordinálása, szükség esetén előkészítése.

A feladatok sokrétűségére való tekintettel a bizottság két állandó szekcióban működik:

"A" szekció (bibliográfia, információ, gépesítés, NTMIR stb.)

"B" szekció (tárolókönyvtár, Főlépéldányközpont)

A két szekció tagjainak kb. fele azonos, másik fele - a szekció feladatkörére specializált - munkatársakból tevődik össze. Ennek megfelelően:

Az "A" szekció:

elnöke: Zircz Péter

titkára: Sipos Márta

tagjai: Bencze Dénesné
 Ferenczy Endréné
 Fügedi Péterné
 Havasi Zoltán
 Horváth Tibor (KMK)

Kovács Ilona
 N. Rác Aranka
 Óvári Sándor
 Szűcs Jenőné
 a KM Könyvtárügyi Osztályának
 képviselője

A "B" szekció:

elnöke: Zircz Péter

titkára: Rohács Ervin

tagjai: Ferenczy Endréné
 Fügedi Péterné
 Havasi Zoltán
 N. Rác Aranka
 Óvári Sándor

az OMKDK, Agroinform, MTA, KSH által delegált munkatársak
 Sárdy Péter, a KM Könyvtárügyi Osztálya részéről

c) Vári és Beruházási Bizottság

A bizottság fő feladatai a beruházások befejezéséig:

1. A Vár és a tároló könyvtár beruházásával kapcsolatos valamennyi tenni-való koordinálása, a feladatok kitűzése és döntések előkészítése.

2. A Várba történő felköltözés tervezésének és lebonyolításának koordinálása.
3. Az egyes szervezeti egységek gép-beszerzési igényének elbírálása.

elnök: Óvári Sándor
titkár: Farkas László
tagok: Fábry György
Havasi Zoltán
Zircz Péter

Igazgatási, funkcionális és bizottsági egybehangolás, egyeztetés

Az igazgatási és funkcionális felelős a hatáskörét érintő olyan ügyben, amely más revíziós vagy funkcionális területet is illet, az illetékes revíziós terület vezetőjével egyetértésben intézkedik.

Az állandó bizottságok sorában továbbra is működik az Ifjúsági Bizottság és a Nyelvpótlék Bizottság.

Az Ifjúsági Bizottság:

elnöke: Havasi Zoltán
tagjai: hivatalból a személyzeti vezető, a pártszervezet, a szakszervezet és a KISz titkára, valamint a pártvezetőségnek az ifjúsági ügyekkel megbízott tagja.
Jelenleg az alábbiak: Ráduly Márta
Óvári Sándor
Csoboth Attila
Farkas Ágnes
Nagy Attila

A Nyelvpótlék Bizottság:

elnöke: Németh Mária
tagjai: Kastaly Beatrix
Milhoffer Alajos
Ráduly Márta

A továbbiakban a könyvtárban csak az említett bizottságok működnek, a korábbiak megszűnnek, mert feladataikat az új bizottságok veszik át.

Budapest, 1977. május 12-én

dr. Jóboru Magda s.k.
főigazgató

A JUTALMAZÁSI RENDSZER KÖZPONTI IRÁNYELVEI
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

A jutalmazási rendszer szabályozására - a szakszervezeti bizottsággal egyetértésben - a következők szerint intézkedem.

Minden jellegű jutalmazás a szakvezetés és a szakszervezeti szervek egyetértésével, valamint a párt-és KISZ-szervezetek képviselői véleményének meghallgatásával történjék. Ez a demokratikus gyakorlat a Könyvtár szervezeti felépítésének megfelelően, a különböző szinteken egyaránt érvényesüljön, a következők szerinti együttműködésben:

osztályvezető - szakszervezeti bizalmi;
főosztályvezető - munkahelyi bizottság;
főigazgató - szakszervezeti bizottság.

A szakvezetés és a szakszervezeti szervek egyetértése hiányában mindkét félnek írásban kell indokolnia álláspontját.

A főigazgató a pártszervezettel és a szakszervezeti bizottsággal egyetértésben, a személyzeti vezető meghallgatásával kialakítja a jutalmazás szempontjait, amelyeket írásban a személyzeti vezető ad ki. Ennek alapján az osztályvezetők állítják össze a javaslatokat, továbbítják a főosztályvezetőknek, akik főosztályi egyeztetés és összesítés után, a személyzeti osztály útján, a főigazgató elé terjesztik. A személyzeti vezető a javaslatokat - amennyiben szükségesnek tartja - véleményezésével látja el.

A folyamatosan jó munka jutalmazása a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója, november 7. alkalmával történik. A meghatározott, rendkívüli feladat jutalmazása az adott munka elvégzése után év közben is történhet.

A jutalmazás esetei a következők:

- I. A jó munka jutalmazása.
- II. Különleges okból adható jutalmak /odaitélésüknél a jó munkavégzés természetes alapkövetelmény/.
- III. Az évvégi általános jutalom.
- IV. A törzsgárda-jutalom.

I.

A jó munka jutalmazása

1./ A jutalmazás alapja:

- a folyamatos munka átlagosnál jobb végzése:
- esetenként meghatározott, vagy rendkívüli feladat elvégzésével kapcsolatos kiváló munkateljesítmény.

A jó munkavégzés elismerése

a/ kitüntetés;

b/ pénzjutalom, illetve

c/ jutalomszabadság formájában történhet.

2./ A kitüntetési javaslatok megtételére a személyzeti vezető által közölt módon és időpontban kerülhet sor.

A pénzjutalom engedélyezésének módjára a jelen intézkedés bevezető részében közöltek az irányadók.

Az évi jutalomszabadságkeret mértékét főosztályonként, a tárgyév január 1-én a főosztály rendelkezésére álló létszámhelyek /státusok/ és a betervezett részfoglalkozású álláshelyek együttes száma 10 %-ának hat munkanappal megszorított összegében kell megállapítani. /Pl. a főosztálynak január 1-én 80 státusa és 3 betervezett részfoglalkozású álláshelye van: a főosztály évi jutalomszabadságkerete kerekítetten 50 nap./.

A jutalomszabadságkeret teljes munkanapokban értendő; ha tehát részfoglalkozású dolgozók esetében történik engedélyezés, akkor az nem teljes munkanap-felhasználásnak számít. Pl. egy 4 órás részfoglalkozású dolgozó részére engedélyezett 2 nap jutalomszabadság a keretből 1 nap felhasználását jelenti.

A főosztálykeretet a személyzeti vezető a költségvetés jóváhagyásától számított 15 napon belül közli a főosztályokkal.

A kontingensen belüli jutalomszabadságokra esetenként is tehető javaslatok. A jutalomszabadságok engedélyezése a pénzjutalom esetében megállapított eljárással történik.

A személyzeti vezető a jutalomszabadság engedélyezéséről a főosztályok útján a megjutalmazottakat, továbbá az illetékes szakvezetőket értesíti, egyidejűleg a Gazdasági Igazgatóság szabadságnyilvántartóját is tájékoztatja.

A fennálló rendelkezések értelmében bármilyen címen adott jutalomszabadság évente együttesen tizenkét munkanapnál hosszabb nem lehet és a tizenkét munkanapot elérő jutalomszabadságba egy szabadnapot már be kell számítani.

Az előző bekezdésben foglaltak figyelembevételével mellett a 25, 40 és 50 éves szolgálatért megállapított /a jutalmazási előirányzatot nem terhelő/ jubileumi jutalom kifizetésekor 4, 8, illetve 12 nap jutalomszabadság engedélyezhető.

A kitüntetésekkel kapcsolatosan jutalomszabadság - a vonatkozó kormányintézkedés értelmében - 1977. január 1-től már nem állapítható meg.

II.

Különleges okból adható jutalmak

- 1./ Jutalmazhatók a társadalmi munkában kiemelkedő dolgozók, különösen, akik ezt a tevékenységüket huzamosabb időn át, a könyvtár egésze érdekében fejtik ki és szakmai munkájukat is jól végzik. Az ifjúsági aktivisták jutalmazására március 21., az egyéb társadalmi munka elismerésére május 1. alkalmával kerülhet sor.
- 2./ Minden dolgozó részére, nyugdíjazása alkalmából, fizetése 50 %-ának megfelelő jutalmat kell folyósítani /az alapbér és pótlékok együttes összegének alapulvételével, 10-20 stb. forinttal végződő összegre kerekítetten/. Ezt az összeget a törzsgárda-tagoknál a törzsgárda-szabályzatban foglaltak értelemszerű alkalmazásával/ a fokozatnak megfelelően / 500, 700, illetve 1.000.-Ft-tal kell megemlíteni. A különösen kiemelkedő munkát végző dolgozók kitüntetésre, illetve az 50 %-nál magasabb összegű jutalomra is javasolhatók.

3./ A kitüntetésekkel járó pénzjutalom mértéke:

A kormánykitüntésekkel járó pénzjutalmat a fennálló rendelkezések értelmében nem a Könyvtár folyósítja.

A miniszteri kitüntések adományozásának rendjét a Minisztertanács 1006/1977./II.17./ számú határozata szabályozta. Ennek alapján a Kulturális Minisztérium 1977. március 25.-én 8.195/1977./II.szám alatt tájékoztatást adott ki. A tájékoztatásban foglaltak szerint:

a Miniszteri Dicséret, mint kitüntetés jellegű elismerés, 1977. április 4.-ét követően nem kerül adományozásra.

Adományozható azonban:

- a Szocialista Kulturáért kitüntető jelvény, továbbá
- a Kiváló Dolgozó kitüntető jelvény, - ez utóbbi 1978. április 4.-ig, a M.T. határozatával bevezetésre kerülő új, "Kiváló Munkáért" kitüntető jelvény szabályainak megfelelően.

Az említett két kitüntető jelvényhez egységesen 3.000.-Ft pénzjutalom jár, amelyet a kitüntetést kezdeményező szerv /tehát a Könyvtár/ biztosít a jutalomkeretéből.

Más szervezetek, intézmények által adott kitüntetésekhez a jogszabályokban, illetőleg az adományozó szervezet által kialakított irányelvekben megállapított összeg fizethető, amennyiben ennek a Könyvtárra érvényes rendelkezések szempontjából nincs akadálya.

4./ A családos üdültetés - egyéb pénzügyi fedezet hiányában - a jutalomkeretet is terhelheti, ha ennek a hatályos pénzügyi rendelkezések szempontjából nincs akadálya.

III.

Évvégi általános jutalom

A tárgyévi hármegetakarításból, illetve az előző évi pénzmaradványból fizethető jutalom felosztásának, illetve az egy főre eső összeg megállapításának módját - a felügyeleti szerv által esetenként kiadott szabályozásnak megfelelően - évenként, a szakszervezeti bizottsággal egyetértésben határozom meg.

Általános irányelvként e helyütt a következőket közlöm:

Nem részesíthetők a jutalomban azok, akiknek a munkaviszonya a Könyvtárnál a kifizetés előtt megszűnt. Azok a dolgozók, akik a tárgyévben összesen hat hónapot elérő időn át állanak munkaviszonyban, az évvégi jutalomban munkaviszonyuk idejének arányában részesülnek.

Azok viszont, akik a tárgyévben összesen hat hónapnál rövidebb ideje állanak a Könyvtárnál munkaviszonyban, évvégi jutalomban csak rendkívüli indokok alapján, kivételes méltanyosságból, a Szakszervezeti Bizottsággal egyetértésben hozott főigazgatói döntés alapján részesülhetnek, - feltéve, hogy felsőbb szerv /KM, PM, MUM, stb./ rendelkezése a jutalmazás lehetőségét nem zárja ki.

Folyamatosan 30 napnál hosszabb betegség, valamint szülési szabadság, fizetés nélküli szabadság, sorkatonai szolgálat esetén, az általános jutalom összegét a munkaidőkiesés arányában kell csökkenteni.

IV.

Törzsgárda-jutalom

A törzsgárda-tagot - az egyes fokozatok megszerzésének évében - a következők szerint illeti meg jutalomszabadság:

I. fokozat: 6 nap,
II. fokozat: 9 " ,
III. fokozat: 12 " .

Törzsgárda-tagoknál az évvégi általános jutalom összegét é-
vente

I. fokozathoz tartozóknál: 400.-Ft-tal,
II. fokozatba " : 600.-Ft-tal,
III. fokozathoz " : 800.-Ft-tal

kell növelni.

V.

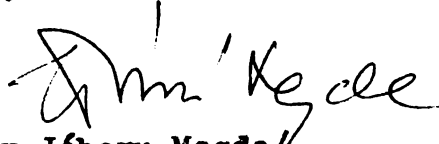
Hatálybalépéssel kapcsolatos intézkedések:

Jelen intézkedésem kiadásának napjával lép hatályba, egyide-
jűleg az ezzel ellentétes korábbi intézkedéseim - amennyiben
azok a megjelent jogszabályi rendelkezések következtében ed-
dig nem váltak volna érvénytelenné - hatályukat veszítik.

A jutalmazás rendjét a Könyvtártudományi és Módszertani Köz-
pont vezetője a Központ dolgozói tekintetében saját hatáskör-
ében, külön szabályozza.

Ezt az intézkedésemet a szervezeti egységek vezetői munka-
társaikkal megfelelő módon ismertessék.

B u d a p e s t, 1977. április 18.

/Dr. Jóbóru Magda/
főigazgató

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
TÖRZSGÁRDATAGSÁGI IRÁNYELVEINEK
SZABÁLYOZÁSA

A tartósan intézményünknel dolgozók munkatársi hűségének megbecsülését jelentő törzsgárda-tagság feltételeit és elismerésének módját 1977. január 1-i hatállyal - az 1461/1970.számú intézkedés egyidejű hatályon kívül helyezésével - a következők szerint szabályozzuk:

1./ Az Országos Széchényi Könyvtár törzsgárda-tagja az, aki legalább 10 éve megszakítás nélkül a Könyvtárnál dolgozik.

Ennek figyelembevételével a törzsgárda-tagság fokozatai:

I.fokozatu törzsgárda-tagok: a legalább 10 évi szolgálati idővel,

II.fokozatu törzsgárda-tagok: a legalább 20 évi szolgálati idővel rendelkezők.

III.fokozatu törzsgárda-tagság feltétele:

nők esetében legalább 25 évi,

férfiak " " 30 évi szolgálati idő.

2./ A fokozatba sorolás szempontjából könyvtári szolgálati időnek kell tekinteni az egyébként munkaviszonynak nem minősülő, de a Könyvtárnál töltött szakmunkás-tanulóidőt is, ha azt követően az érdekelt a Könyvtárnál lépett - jelenleg is fennálló - munkaviszonyba.

Ugyancsak a Könyvtárnál töltött szolgálati időnek kell tekinteni az egykori Országos Könyvtári Központnál és Népkönyvtári Központnál eltöltött időt is, ha a dolgozó ezektől az intézményektől áthelyezéssel került az Országos Széchényi Könyvtárba.

- 3./ A dolgozó a megfelelő fokozatu törzsgárda-tagságot abban az évben szerzi meg, amely év végéig a fokozatra nézve előirt időt eléri. /Pl.I.fokozatu törzsgárdataggá válik 1977. évben, aki legalább 1968. január 1-től a Könyvtár dolgozója, így 1977. december 31-ig a 10 évi időt eléri./.
- 4./ A törzsgárda-tagság valamelyik fokozatát elérő dolgozók névsorát évenként legkésőbb március hó 31. napjáig /:1977. évben: május hó 21. napjáig:/ a Személyzeti Osztály a Gazdasági Igazgatósággal együttműködésben állítja össze és eléréséről az érdekelteket a törzsgárda-tagság fokozatának feltüntetésével az illetékes főosztály útján írásban értesíti. A névsor másolati példányát tájékoztatás céljából a Gazdasági Igazgatóságnak is megküldi.
- 5./ A törzsgárda-tagság fokozatával járó pénzjutalom, illetve jutalomszabadság szabályait külön intézkedés határozza meg. A fokozat elérésének évében az uttlések és általában a szociális juttatások adásánál - azonos feltételek fennforgása esetén - a törzsgárda-tagoknak elsőbbséget kell biztosítani.
- 6./ Azok a nő-dolgozók, akik a folyó, 1977. évben már 25 évet elérő, de 30 évnél kevesebb szolgálati idővel rendelkeznek, a törzsgárda-tagság III. fokozatát a folyó évben szerzik meg.

B u d a p e s t, 1977. Április 18.

Csoboth Attila

/Csoboth Attila/

SZB titkár

Dr. Jóbora Magda

/Dr. Jóbora Magda/

főigazgató

SZEMÉLYI HIREK ÉS VÁLTOZÁSOK

Uj dolgozóink: Balogh Márta könyvtáros II./Nemzetközi Csereszolgalat, Benkő József könyvtári raktárvezető/Főléspéldány Központ, Hegyközi Ilona könyvtáros I./KMK Tájékoztatósi Osztály, Holló Csaba előadó/Gazdasági Igazgatóság, Horváth Józsefné kiségitő II./Sokszorosító, Járvás Andrásné előadó/Gazdasági Igazgatóság, Kalácska József könyvtári raktáros/Raktári Osztály, Kálóczy Lajosné főkönyvtáros/Kötelespéldányszolgalat, Kovács Lászlóné főkönyvtáros/KMK Kapcsolatszervezési Osztály, Kuczka Heléna könyvtáros II./MNB Szerkesztőség, Lakatos András főkönyvtáros/KMK Hálózatfejlesztési Osztály, Mohr Kálmán előadó/Gazdasági Igazgatóság, Molnár János szakmunkás/Mikrofilm Osztály, Ormos Péter gépkocsivezető/Gazdasági Igazgatóság, Pusztai Ervin kiségitő II./Mikrofilm Osztály, dr. Rózsa Miklósné főkönyvtáros/Könyvek Központi Katalógusa, Tóth Sándorné tudományos munkatárs/Katalogizáló Osztály.

Eltávoztak könyvtárunkból: - Áthelyezéssel: Cholnoky Győző főkönyvtáros/Építészeti Tájékoztatósi Központ, Hübner Katalin könyvtáros I./Idegennyelvi Továbbképző Központ, Pomothy László kiségitő II./KERINFOG, dr. Vargha Balázs tudományos főmunkatárs/Lapkiadó Vállalat, Veisse Istvánné könyvtáros I./ELTE. - Munkaviszonyuk megszűnt: Laczkó Katalin könyvtáros I., Paulik Gyula előadó, Szemők Gabriella előadó, Tóth József könyvtári raktáros. - Nyugdíjazással: Kende Ferike főkönyvtáros, dr. Monostory Jenő főelőadó I. - Kilépett: Selig Attila kiségitő I.

Átsorolások: Papp Ferencné könyvtári csoportvezető, dr. Wojtilla Gyuláné tudományos munkatárs.

Könyvtáron belüli áthelyezés: dr. Wojtilla Gyuláné tudományos munkatárs/Régi Nyomtatványok Tára.

Saját kérésére részfoglalkozásu lett: Miszoglád Gábor könyvtáros I.

UJ DOLGOZÓINK BEMUTATÁSA

Előző számunkban megkezdtük új munkatársaink bemutatását és ezt - olvasóink kívánságainak megfelelően - a jövőben is folytatjuk.

Szerkesztőségünk most ennek a megfelelő formáját igyekszik megtalálni. A hosszabb bemutatásokról a terjedeleml korlátai miatt le kell mondanunk, a személyes hangvétellü értékelés pedig nem lehet feladatunk. Ez nem jelenti azt, hogy csupán száraz adatokat közlünk. Az optimális megoldásra törekszünk, amely formájában is alkalmazko-

dik a bemutatott személyhez. Vajon meg tudjuk-e ezt valósítani?

Egyes új munkatársaink maguk írják le eddigi pályájukat, másokkal viszont - a velük való beszélgetés alapján - régebbi dolgozóink ismertetik meg bennünket. Ezért az alábbi irások részben első, részben harmadik személyben fogalmazódtak és sok más vonatkozásban sem egyöntetűek.

Szeretnénk, ha munkatársaink közölnék a megoldási módokra vonatkozó véleményüket. De örülnénk, ha választ kaphatnánk arra is, hogy új dolgozóinkról a közölteken kívül még mit szeretnének megtudni.

BALOGH Márta

Érettségi után, 1969-ben a Corvina Kiadó kéziratelőkészítő csoportjába került. A német és angol felsőfoku vizsga megszerzése után, 1971-ben a Zeneműkiadó zenei szerkesztőségében kezdett dolgozni kontrollszerkesztőként. Öt évig végezte a kották idegennyelvű szövegeinek ellenőrzését. Hasznát vette a latin érettséginek is a latin kottaalírások korrigálásakor, és mivel kottaolasz szavak nélkül nem nagyon képzelhető el, olaszul is tanulni kezdett. Az OSZK-ban a Nemzetközi Csereszolgálat romániai kapcsolataival foglalkozik. Junius 1-én természetéből adódó lelkesedéssel és odaadással kezdett hozzá új feladata ellátásához.

HEGYKÖZI Ilona

1953-ban született. Külkereskedelmi főiskolát végzett. 1974-ben az ENSZ-támogatással létesített Regionális Fejlesztési Tervezési Project irodához került. A feladatát teljesített intézmény feloszlatása óta, 1977. május 1-től a KMK Tájékoztatási Osztályán az NTMIR /a szocialista országok tudományos és műszaki információs rendszere/ keretében, a "Könyvtári berendezések és eszközök információs szolgálat"-nál dolgozik. Orosz, angol és német nyelvből felsőfoku nyelvvizsgája van. További tervei között szerepel a könyvtárosi képzés megszerzése is.

HOLLÓ Csaba

1954-ben született, zenei általános iskolába járt. A gimnáziumot /esti/ levelező tagozaton végezte el. A Magyar Filmgyártó Vállalatnál mikrofonosként dolgozott, majd a filmvágással kapcsolatos előkészítő munkákat végezte. A nyugodtabb, jobb munkakörülmények, valamint némileg magasabb fizetés kedvéért jött az OSZK-ba, itt leltári előadóként dolgozik. Szeretne továbbtanulni: célja a közgazdasági végzettség megszerzése. Szabad idejében szívesen muzsikál /gitározik, korábban zenekarban is játszott/, de a legtöbb időt a fotózásnak szenteli.

JARVÁS Andrásné /Müller Ernesztina/

Közgazdasági technikumot végzett, majd egy sor szaktanfolyamot és a marxizmus-leninizmus középiskolát. Az Írószer Szövetkezetben 14 évig főraktáros volt, két évig pedig a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalatnál un. jutalékos könyvterjesztő. Átmenetileg bedolgozó is volt. 1977. június 1-én került az OSZK-ba, itt raktárosként dolgozik. Két nagy fiú /18 és 17 éves/ anyja.

KÁLÓCZY Lajosné /Horák Mária/

Régebbi dolgozóink már ismerősként fogadták Kálóczyné Horák Máriát. 1964-től 1969-ig ugyanis az OSZK Könyvfeldolgozó Osztályának volt a munkatársa. Nagyon szeretett itt dolgozni, ez volt első könyvtári munkahelye. Az akkori élmények, az itt szerzett barátok vonzották most vissza. Közben 8 évig a Textilszakszervezet IV. kerületi körzeti könyvtárának volt a vezetője. Az ott eltöltött évek sok tapasztalattal gazdagították szakmai és emberi vonatkozásban egyaránt. Jelenleg a Kötelespéldányszolgálat főkönyvtárosa.

KOVÁCS Lászlóné /Nagy Emőke/

1941-ben született. Érettségi után az Országos Orvostudományi Könyvtárban dolgozott, majd a Vizügyi Tervező Vállalatnál. Elvégezte az OMKDK könyvtáros tanfolyamát, s a vállalat műszaki könyvtárát vezette. 1974-ben a Regionális Fejlesztési Tervezési Project irodához került, majd 1977. május 1-én a KMK-ba. A KMK Kapcsolatszervezési Osztályán dolgozik nemzetközi ügyintézőként és a kiadványtár kezelőjeként. Angol nyelvből felső-, németből középfokú nyelvvizsgával rendelkezik. Osztálya számára a külföldi szakirodalom dokumentációját végzi /kivonatok, fordítások stb./. Egy fiú és egy leány /7 és 3 éves/ anyja. Hobbija a kertészkedés, beleértve a szobanövények gondozását.

LAKATOS András

"Harminchégy éves vagyok. 1967-ben szereztem diplomát az ELTE magyar-könyvtár szakon, rövid ideig az Állami Gorkij Könyvtárban dolgoztam. 1967 őszén szerkesztő gyakornokként a Szépirodalmi Könyvkiadóhoz kerültem; később kineveztek felelős szerkesztőnek. Jó másfél esztendő múlva pályamódosítás következett: a Központi Statisztikai Hivatalban, az akkoriban alakult Társadalomstatisztikai Főosztályon lettem előbb előadó, aztán főelőadó. Különböző társadalmi rétegek életmódjával foglalkozó vizsgálatoknak voltam munkatársa. Hét évet töltöttem a KSH-ban, ez idő alatt középfokú statisztikai képesítést is szereztem. 1976-ban megint újrakezdésre szántam magam: a Magyar Írók Könyvtárában könyvtárosként dolgoztam. Innen kerültem 1977. májusában a KMK-ba. Munkaköröm egyik része a könyvtári statisztika gondozása. Részt veszek a különböző szakkönyvtári hálózatok fejlesztési irányelveinek kidolgozásában is. Körülbelül 1965 óta viszonylag folyamatosan publikálok. Munkatársa voltam a Magyar Irodalmi Lexikonnak; később a KSH-ban az egyes felvételek eredményeit közzétevő kutatási jelentéseknek. Filmismertetésem a Filmkultura, irodalmi tárgyú recenzióim az Alföld, az ItK, a Jelenkor és a Somogy lapjain jelentek meg."

MOLNÁR János még csak néhány napja elektroműszerész, alig száradt még meg a tinta érettségivel együtt kapott szakmunkásbizonyítványán, amelyet a Bagi Ilo-
na Finommechanikai és Műszeripari Szakközépiskolában állítottak ki. A Széchényi Könyvtár az első munkahelye. Vonzotta ide az új feladat, hiszen a fotoműszerészetet nem tanítják iskolában, tapasztalt műszaki vezetője mellett kell majd "kitanulnia" a szakmát, amelynek nagy jövője van. Szabadidejét legszívesebben sportolással tölti, a sportlövészetben többszörös ifjúsági bajnokként "jegyzik".

PUSZTAI Ervin tulajdonképpen nyomdász szakmunkás. 1973-ban a Nyomdaipari Szakmunkásképző Intézetben végzett. Néhány évet az Athenaeum Nyomdában töltött, majd egy esztendőre Lengyelországba ment, hogy hódoljon szenvedélyének, a szláv kultúra megismerésének. Mivel a fotózás mindig érdekelte, hazajövetele után szerencsét próbált az OSZK Mikrofilmtárában, vállalva azt a hátrányt, hogy évekig csak szerződéses munkatársként jöhetett számításba. Az eltelt két év alatt többféle munkaterületen szerzett jártasságot: a fényképezés, az előhívás stb. mellett még a restaurálás rejtett titkaiba is bekukkanthatt az alatt a néhány hónap alatt, amelyet a Hirlaprestauráló csoportnál töltött. Jelenleg érettségire készül, távlati tervei között szerepel a fényképezés szakmunkás bizonyítvány megszerzése és a felsőfoku lengyel nyelvvizsga letétele. Hobbija az utazás, Észak- és Nyugat-Európa sok országát bejárta, mégis Lengyelország az a hely, ahová újra és újra visszatér.

dr. RÓZSA Miklósné /Riedl Klarissza/

"14 éves koromtól 6 évig műszerészként dolgoztam. Munka mellett végeztem tanulmányaimat. Érettségi után a Fejér megyei Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár dolgozója lettem, ahol tovább tanultam. Régi vágyam teljesült, mindig vonzott a könyvtárosi hivatás. Kölcsönző könyvtárosként kezdtem és élveztem az "emberközelséget". Naplót vezettem olvasókról, hogy figyelni tudjam, hogy a leggyengébb irodalomtól meddig ivelnek felfelé olvasmányaik. Amikor a módszertani osztályra kerültem, egy évre kihelyeztek a móri Járási Könyvtárba a könyvtárvezető helyettesítésére. Megismertem a faluk, a bányászok életét, tiszta, romlatlan ítélőképességüket és tanulnivágyásukat. Sok igazi "könyvtárosi élményben" volt részem.

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen 10 évig, majd a Központi Statisztika könyvtárában 3 évig vezettem a gyarapodási naplót. A SZOT Munkavédelmi Tudományos Kutató Intézetben egy teljesen zilált állapotú műszaki könyvtárat építettem újjá: kölcsönzői, betűrendes és rendelői katalógusokkal láttam el, és mintegy 200 folyóiratot kezeltem, rendeltem.

1977. május 1-től dolgozom az OSZK-ban. Munkaköröm a kliring állomás adminisztratív munkáinak bonyolítása. Az ország tudományos könyvtáraival való kapcsolattartás és segítségnyújtás munkájukhoz azzal, hogy felhívjuk figyelmüket az országban található és gyűjtőkörüket érintő könyvekre."

STUMPF /BENEDEK/ András

1947-ben született, Munkácson. 1965-ben érettségizett a beregszászi 4. sz. Kossuth Lajos Középiskolában /11 osztályos iskola/. Ugyanebben az évben felvették az ungvári egyetem filológiai /bölcsész/ karára, a magyar nyelv- és irodalom szakra. Már egyetemi évei alatt dolgozott a Kárpáti Igaz Szó c. területi magyar lap szerkesztőségében. Ezt követően egy sor különböző munkahelyen fordult meg: szerkesztő volt a Kárpáti Kiadó magyar osztályán, sorkatonai szolgálatának letelte után a beregszászi kerületi moziüzemi vállalatnál dolgozott, két évig utazó fényképész is volt a Munkácsi Kerületi Közszolgáltatási Kombinátnál. 1976 nyarán áttelepült Magyarországra, októbertől a KMK-nál dolgozik. Hivatali munkája: kapcsolattartás a sajtóval, témajavaslatok összegyűjtése és szerkesztése. Irodalmi munkásságot is kifejt. /Nevében a "Benedek": írói álnév./ 1966-tól publikál, 1969-től Magyarországon is /Tiszatáj, Forrás, Új Forrás, Napjaink stb./. Versektől és műfordításoktól /mai orosz és ukrán irodalom/ a kritikáig és tanulmányig terjed munkásságának skálája. A tanulmányok témakörei: a kárpátukrajnai magyar irodalom története, a két világháború közötti időszak egyes csehszlovákiai magyar alkotóinak /Tamás Mihály, Sáfári László stb./ munkássága. Jelenleg a Felső-Tiszavidék művelődéstörténetével foglalkozik, ennek az anyagnak felhasználásával szeretné megírni doktori disszertációját /Könyv és könyvtár a felső-tiszavidéki magyarság életében, a kezdetektől 1920-ig/.

TÓTH Sándorné /Pajorin Klára/

"1965-ben végeztem az ELTE Bölcsészettudományi Karán, magyar-latin szakon. Három évig a soproni Berzsenyi Dániel Gimnáziumban tanítottam, majd a Tankönyvkiadó Vállalatnál dolgoztam kézirat-előkészítői munkakörben. A jelenlegi megelőző munkahelyemen, a Semmelweis Orvostörténeti Könyvtárban a könyvritkaság- és kéziratgyűjtemény feldolgozásával, az Orvostörténeti Közlemények szerkesztőségi munkáival, olvasószolgálatlalt, könyv- és folyóiratreferálással foglalkoztam. Kutatási területem a reneszánsz kori orvostudomány volt, emellett könyv- és könyvtártörténeti kutatómunkát végeztem. 1977. április 15-től dolgozom az OSZK Katalógizáló Osztályán tudományos munkatárs beosztásban. Munkahely-változtatásom zökkenőmentesen alakult: ismerős környezetbe jöttem, mert a könyvtárt olvasóként rendszeresen látogattam előzőleg, és munkatársaim is szívesen, segítőkészséggel fogadtak. Az Osztályra kerülő régi könyvek /1850 előtti monografikus művek és rekatalógizálandó müncheni anyag/ címleírását végzem. Bár ez a munka kívülről eléggé egyhangúnak és egysíkúnak látszik, szívesen csinálom, mert a könyvek érdekelnek, és a megfelelő munkavégzéshez a feltételeket és a lehetőségeket biztosítottak látom. Kutatómunkát továbbra is végzek: Bonfini Symposionjáról írok bölcsészdoktori disszertációt."

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRŐL

Magyarország részvétele a Library of Congress megosztott katalogizálási programjában

Az OSZK 1977. évi munkatervében csupán rövid mondat jelöli az új feladatot: Magyarország is bekapcsolódik a Library of Congress megosztott katalogizálási programjába. A rövid mondat mögött tiz elmúlt esztendő tárgyalásai, kísérletei és egy hatalmas nemzetközi vállalkozásban való részvétel eljövendő munkálatai húzódnak meg.

A program előzménye és célja

Az Egyesült Államok kongresszusa 1965-ben fogadta el az új Felsőoktatási Törvényt, melynek egyik fejezete a nemzeti könyvtár, a Library of Congress feladataként jelölte meg a nemzeti könyvbeszerzési és katalogizálási program /National Program for Aquisitions and Cataloguing - NPAC/ kidolgozását és megvalósítását. A program, amely a korábbi Farmington-terv nemzetközi állománygyarapítási koncepciója helyébe lépett, kettős célt tűzött ki: "1./ A Library of Congress a világon bárhol kurrensen megjelenő könyvtári anyagból a lehetőségek szerint beszerzi a tudományos kutatás számára jelentős műveket; 2./ a beszerzett könyvanyagról, katalóguscédulák formájában, azonnal bibliográfiai tájékoztatást nyújt" az Egyesült Államok Könyvtárai számára.

A vállalkozás kezdeti szakaszában a világ eddigi legnagyobb méretű szerzeményezési akciójaként indult, melynek megvalósításához a kongresszus évente több millió dolláros költségvetést is bocsátott a könyvtár rendelkezésére. Nemzetközi együttműködéssé akkor terebélyesedett, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a program második célkitűzését: a bibliográfiai tájékoztatást legmegbízhatóbban és leggazdaságosabban úgy valósíthatja meg, ha minden ország saját maga dolgozza fel könyvtermését. A feldolgozásnak ez a formája lett névadója a NPAC közismertebb elnevezésének, a shared cataloguing, magyarul megosztott katalogizálási programnak. A beszerzett művekről való tájékoztatáshoz a Library of Congress fel tudja használni azoknak az országoknak a bibliográfiai leírásait, amelyek nemzeti vagy nemzetközi szabvány szerint készülő nemzeti bibliográfiát adnak közre. Az 1966-ban tartott londoni, majd a bécsi konferencián 18 ország - köztük Magyarország - bibliográfiai leírásait minősített-

ték alkalmasnak a program számára szükséges tájékoztatáshoz.

A megvalósítás modellje

A Library of Congress éves szerződéseket köt az egyes országokkal /többségében a nemzeti könyvtárakkal/ amelyben meghatározza gyűjtőkörét, mind dokumentumfajták, mind témák szerint. E gyűjtőkör általában valamennyi monografikus könyvre kiterjed, kivételt csak az irodalmi vagy művészeti értéket nem képviselő gyermekkönyvek, az egyetemi szint alatti tankönyvek, valamint a mezőgazdasági és orvostudományi művek jelentenek. /Ez utóbbi két tudományterület tekintetében ugyanis a Library of Congress megosztja általános jellegű nemzeti könyvtári gyűjtési kötelezettségét a Library of the Department of Agriculture-el ill. az Army Medical Library-vel./ Az időszaki kiadványokra a szerződések nem vonatkoznak, ezeket a kongresszusi könyvtár a nemzetközi csere keretében kívánja beszerezni.

A szerződő országnak vállalnia kell, hogy a megjelenő könyvekről a kötelespéldány beszolgáltatásával egyidejűleg /vagy esetleg még azt megelőzően, az un. jelzőpéldány alapján/ katalóguscédulán, szabványosított formában, a nemzeti bibliográfiában közölttel megegyező cimleírást készít és a beszerzett példányokat a Library of Congress számára a cimleirással együtt, hetenként közvetlen légi szállítással eljuttatja. A szolgáltatás természetesen nem ingyenes, Az amerikai nemzeti könyvtár a könyvekért vagy a szerződésben előre meghatározott, darabonkénti átlagösszeget térít, vagy a kiadvány helyi árának átszámított értékét fizeti dollárban. A bibliográfiai adatszolgáltatásért, vagyis a cimleírásokért éves előfizetési díjban állapodik meg. A dollárösszeget a Library of Congress a szerződő ország kívánsága szerint vagy közvetlenül utalja át, vagy meghatározott nyugati könyvkereskedelmi céghez folyósítja, melynek értékében a nemzeti könyvtár tőkés devizaigényes kiadványokat szerezhet be.

A nemzetközi állománygyarapítási és feldolgozási kooperációnak ez a formája mindkét fél számára kedvező és előnyös, bár kétségtelen, hogy az információ és dokumentumcsere elsődleges szempontja mellett pénzügyi-kereskedelmi érdekek is érvényesülnek. De segítségével az amerikai nemzeti könyvtár nemcsak általános, egyetemes gyűjteményének folyamatos gyarapítását és feldolgozását oldja meg, hanem - a cimleírások továbbításával - az Egyesült Államok egész könyvtári rendszere számára mintegy figyelőszolgálatot lát el a külföldi kiadványok válogatásához és előszerzeményezéséhez. A másik szerződő fél pedig a saját nemzeti könyvtárának állománygyarapítására fordítható devizaösszeg növelése mellett elsősorban kulturpolitikai feladatot teljesít az országának tudományos eredményeit, művészetét és irodalmát reprezentáló kiadványok propagálásával.

Magyarország csatlakozásának előzményei

Magyarország már 1966-ban, a keleteurópai országok nemzeti könyvtárainak Bécsben tartott értekezletét követően csatlakozni kívánt a programhoz. A tárgyalások megkezdődtek, majd amikor a francia, angol, német, osztrák, dán nem-

zeti könyvtárak után 1968-ban a prágai Állami Könyvtár is szerződést kötött a Library of Congress-el, az OSZK munkatársai Prágában, a helyszínen tanulmányozták a munka szervezésének módszerét és tapasztalatait. Azonban a tapasztalatok alapján kidolgozott javaslatok ellenére, elsősorban külkereskedelmi szempontok miatt, szerződés megkötésére éveken keresztül mégsem kerülhetett sor. 1972-ben, az OSZK Vezetői Tanácsának határozata alapján, a Művelődésügyi Minisztérium jóváhagyásával ismét megindultak a tárgyalások, amikor is - váratlan fordulatként - ezuttal a kongresszusi könyvtár, a szükséges pénzügyi fedezet hiányára hivatkozva, kérte a téma elnapolását. A következő fejezet 1974 őszén vette kezdetét. A Library of Congress megküldött szerződés-tervezete alapján a Művelődésügyi Minisztériummal, a Magyar Nemzeti Bankkal, a Kultura Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalattal folytatott megbeszélések ismét két évig húzódtak és már-már úgy tűnt, hogy nem vezetnek eredményre. A kisebb, technikai nehézségek mellett elsősorban három főprobléma jelentett akadályt:

1./ a Library of Congress közvetlenül a nemzeti könyvtárral kívánt szerződést kötni, a magyarországi könyvexport joga viszont a Kultura Külkereskedelmi Vállalat kezében van;

2./ a tárgyalás időszakában a Magyar Nemzeti Bibliográfia számítógépes feldolgozása éppen előkészületi szakaszában volt, így a Library of Congress által igényelt katalóguscédulák előállítását /a kötelempéldányszolgáltatástól számított két héten belül!/ nem tudta vállalni;

3./ a dokumentumok válogatásának, a bibliográfiai leírások adminisztrációjának, hiánytalanságuk ellenőrzésének stb. munkáját úgy kellett az OSZK jelenlegi gyarapítási-feldolgozási munkamenetébe beilleszteni, hogy minimális munkatöbblettel, új szervezeti egység közbeiktatása nélkül, mintegy "melléktermékként" nyújthassuk a szolgáltatást.

A megvalósítás hazai formája

1976 végén jött létre végülis a megállapodás, melynek keretében a Library of Congress 1977-re a Kultura Külkereskedelmi Vállalattal kötött szerződést, a Kultura pedig ezzel egyidőben az OSZK-val. A hármas szerződés értelmében az OSZK a beszolgáltató kötelempéldányok alapján naponta válogatja részben a Library of Congress, részben saját értékelő szempontjai szerint meghatározva a kiküldendő anyagot. Valamennyi 1977-es impresszummal megjelenő monografikus könyvről a katalógus számára készülő cimleirással egyidejűleg elkészíti a cimleírás másolatát és a következő héten egy-egy hét anyagát eljuttatja a Kulturához. A cimleírásokon szerepel már a válogatás eredménye is: az "unselected" jelzésű cédulákat a kongresszusi könyvtár csak bibliográfiai tájékoztatóként kapja, míg a "selected" jelöléssel ellátott cédulák alapján a Kultura beszerzi /az OSZK által meghatározott példányszámban/ a kiválasztott könyvet és ugyancsak hetenként a könyveket a bibliográfiai leirással együtt továbbítja az amerikai nemzeti könyvtárhoz. A könyvtári munkamenet legössze-
rűbb megoldásának az kínálkozott, ha a válogató és adminisztratív teendőket a Gyarapítási Osztály, a kötelempéldányanyag átvételével és irányításával egyidejűleg végzi és jelölései alapján a Katalogizáló Osztály a cimleírások mun-

kapéldányait másolattal készíti el. A Library of Congress Magyarországon járt szakembereinek véleménye és tapasztalata alapján ugyanis átmenetileg az információ gyorsaságát ez a módszer biztosítja a legjobban /a könyv megjelenése utáni három héten belül a címleírás, szakjelzetekkel ellátva, a kongresszusi könyvtárban van!/, mindaddig, amíg a kötelempéldányok számítógépes feldolgozásának eredményeként az OSZK a szabvány formában kiíratott katalóguscédulák ugyanilyen gyors szolgáltatását meg nem oldja.

Az 1977. január 1-én megindított munka eddigi eredményei kedvezőek: a félév során az 1977-es impresszummal megjelent könyvekből 1100 mű beszerzését intézte a Kultura Külkereskedelmi Vállalat az OSZK válogatása és címleírásai alapján, további 614 mű megjelenéséről pedig - melyeket beszerzésre nem javasoltunk - bibliográfiai jelzőcédulán kapott a Library of Congress tájékoztatást.

A megvalósított együttműködési formában a szerződés kereskedelmi és pénzügyi konzekvenciáit - terheit, de részben előnyeit is - a Kultura Külkereskedelmi Vállalat viseli /könyvtárunk válogató és információszolgáltató tevékenységéért a Library of Congress-től évente átutalt "előfizetési" díjban részesül/, az OSZK felelőssége és feladata az, hogy a magyarországi könyvkiadás - mind dokumentumok, mind bibliográfiai információ formájában - megfelelő színvonalon legyen képviselve az amerikai nemzeti könyvtár állományában.

FERENCZY ENDRÉNÉ

A Könyvek Központi Katalógusa fejlesztéséről

A KKK fejlesztéséről 1977. március 2-án Vezetői Tanács elé készített előterjesztésünk kapcsán felülvizsgáltuk az osztály munkáját, működését, újra foglalmaztuk feladatainkat és e két folyamat eredményeit összegezve tettük meg fejlesztési javaslatainkat. Most ezen az uton haladva ismertetjük a KKK helyzetét, feladatait.

A belső felülvizsgálat az alábbi eredményekhez vezetett.

Katalógusunk legnagyobb erénye, hogy közel 55 éve folyamatosan működik. A felszabadulás óta a jelentő könyvtárak és a bejelentések száma megtízszereződött. A munkaerők számának növekedése nem állt arányban a megnövekedett munkával. Az idők folyamán megváltozott a magyar könyvtárügy strukturája, irányítási rendszere, differenciálódtak a megjelenő dokumentumok típusai, változtak a címleírás szabályok. Mind a mai napig a könyvek bejelentését rendelet nem írja elő.

Sommászva helyzetünket, a KKK egy olyan együttműködésen alapuló rendszer, amelyhez az inputot az együttműködők szolgáltatják, az outputhoz szükséges

adatokat pedig a felhasználók. De sem az együttműködők, sem a felhasználók a működéshez szükséges előírásokhoz nem alkalmazkodnak. A különböző felfogásban és színvonalon készült címleírások alapján szerkesztett katalógusból kell választani a legegységibben megfogalmazott kérdésre.

Spontánul alakult a jelentő könyvtárak köre és a katalógus válogatás nélkül gyűjti a beküldött kiadványokról az információkat.

Ebből a helyzetből következik a gyűjtőköri meghatározásra és korlátozásra vonatkozó javaslat.

Rendelet keretében kell szabályozni a könyvtárközi együttműködésben résztvenni köteles könyvtárak körét és kiadványtípus tekintetében is meg kell határozni a KKK gyűjtőkörét.

Alapvető célul kell kitűzni, hogy a KKK csak tartós megőrzésre beszerzett tudományos értéket képviselő könyvek adatait regisztrálja. Főleg pl. a KKK-ban nyilvántartani az országos szakkönyvtárak különgyűjteményeiben gyűjtött speciális dokumentumokat, mint pl. statisztikákat, cenzusokat /KSH/, ENSZ és testületeinek működésére vonatkozó kiadványokat /hazai ENSZ letéti rendszer/, alap- és középfoku tankönyveket /OPKM/, keleti nyelvű kiadványokat /MTA Könyvtár/ stb. Ki kell rekeszteni a gyűjtőkörből azokat a monografikus jellegű kiadványfajtákat, amelyek a Magyar Nemzeti Bibliográfia ill. az ISBN Utmutató szerint nem minősülnek "könyvnek" és az un. "küszöb alatti" dokumentumokat. A KFKK-val közösen ki kell alakítani a két osztály gyűjtőkörét, meg kell szüntetni a kettős nyilvántartást, nem utolsó sorban a KFKK kurrens és retrospektív kiadványainak hitelessége érdekében először a kurrens anyagból és fokozatosan a teljes katalógusból le kell választani az időszaki kiadványokat a KKK-ból.

A katalógus rendszerére, szerkezetére és munkaszervezetére vonatkozó megállapítások, határozatok.

A KKK jelenleg négy katalógusból áll. Az 1945 előtti katalógus: 1945-ig megjelent kiadványok; általános katalógus: 16. századtól megjelent külföldi és 1952-ig megjelent magyar könyvek, kivéve a szláv nyelvű könyveket; szláv katalógus: szláv nyelvek latin betűs katalógusa; három részben: szerzős, címrendszős, testületi katalógus; kongresszusi katalógus: az 1964-től bejelentett kongresszusi kiadványok ETO szakrendben felállított katalógusa.

A katalógusok szerkezete különböző; anyaguk egymást fedi; utalórendszer a katalógusok közötti kapcsolatot nem biztosítja; a katalógusok nem alkotnak rendszert.

Az érvényben lévő szerkesztési szabályzat nem hidalja át a könyvtárak különböző címleírási gyakorlatából és színvonalából adódó különbségeket, a kijelölésnél nem veszik figyelembe a könyvtárak speciális gyakorlatát, a szabvány fakultatív előírásainak alkalmazását, az idők folyamán változott gyakorlatot; melléklapot csak akkor jelölnek, ha a könyvtárak megfelelő számú cédulát küldtek, a szerkesztési elvek az idők folyamán változtak.

A szerkesztési folyamat elmechanizálódásához járul a munkaerők differenciálatlan foglalkoztatása. A munkafolyamatok jellemzője a szakaszosság: ki-

jelölés - a jelentések besorolási adatainak mechanikus, a katalógusban már meglévő adatokra, előzményekre való tekintet nélküli kijelölése; harmadéves mennyiség /kb. 30 000 cédula/ összegyűjtése betűrendezésre és a szorosan rendezett anyag mechanikus "behelyezése".

Mindezek eredményeképpen: ugyanaz az adat több változatban szerepel; ugyanaz a könyv többféle besorolási adat alatt szétszóródik a katalógusban; a kódok csak részben kumulálódnak; a könyvek bejelentésétől a katalógusban való szerepeltetésig az átfutási idő kb. egy év.

A kialakult helyzet figyelembevételével a javaslatok alapján a Vezetőség úgy döntött, hogy bár a katalógusok teljes rekonstrukciója erőnket meghaladó feladat, de:

új munkaszervezet kialakításával, - amely a bejelentések folyamatos szoros betűrendezését, a katalógussal való összevetés alapján folyamatos szerkesztést és egyidejűleg kijelölést, a melléklapok és utalók folyamatos elkészítését, végül pedig egységes revíziót jelent - lehetőség nyílik:

- 1977-től a kurrens anyag szakszerű szerkesztésére /szemben az eddigi "behelyezéssel"/;
- a gyűjtőköri elvek betartására, a kurrens időszak címek visszamenőleges leválasztására és átadására a KFKK-nak;
- a kurrens anyag szerkesztése kapcsán a katalógus folyamatos korrekciójára.

A központi katalógusokra vonatkozó új rendelet életbelépését követően új katalógust kell indítani, amelynek előfeltételét - új szerkesztési szabályzat, a katalógusok közötti utalási rendszer, új munkaszervezet - meg kell teremteni. A négy katalógust az anyagi lehetőségektől függően össze kell osztani.

Eddig a helyzetkép, javaslatok, határozatok.

Megkezdjük az új munkaszervezet kialakítását:

- revízióval egybekötve folyamatosan szerkesztjük és a vártnál nagyobb mértékben korrigáljuk a katalógust;
- az újonnan beérkező anyagot folyamatosan betűrendezzük, ami által a legfrissebb anyagból is tudunk tájékoztatni;
- megkezdjük az időszak címek leválasztását és átadását a KFKK-nak.

Az 1977-es év kísérleti év. De a Vezetői Tanács határozatainak végrehajtása már e néhány hónap alatt színvonalasabb, szervezettebb munkát eredményezett.

KONDOR IMRÉNÉ

A Buday György-kiállításról szólva

Személyes emlékekkel kezdeném. Gyerekkorom legkedvesebb könyve az Illyés Gyula, Ortutay Gyula gyűjtötte Magyar parasztmesék volt, Buday György metszeteivel /fiainak is legszivesebben ebből olvasgatok/. Ma sem tudnám pontosan megmondani, a mesék vagy a rajzok gyakoroltak-e rám maradandóbb benyomást. Vizuális típus lévén, hajlok afelé - az utóbbiak.

Később - a Könyvbarátok Egyesülete ajándékként - a Székely népballadák kiemkedett a Parasztmesék mellé, mint családi fénykép-albumban a lurkó képművei után a maturandusé. Mert előbb ismertem meg azokat, megcsodáltam Zichy Mihály Arany-illusztrációit, balladáit olvastán, mégis Buday metszetei rajzolódnak mindig lelki szemeim elé, mint az Arany-balladák világának adekvátabb képzőművészeti megjelenítői.

Széchényi Könyvtárba kerülésem izgalmas élményei közé tartozott külföldön napvilágot látott munkái felfedezése. "Az Országos Széchényi Könyvtárnak Buday György - Angliából" - olvashatjuk a haza felé sorjázó könyvek címlapján. Ez a sokatmondó üzenet /lehet-e egyszerűbben és nemesebben kifejezni a messzire maradt kis haza után mindegyre sóvárgó vágyat?/ inspirálta a kiállítás Szerb Antaltól kölcsönvett mottóját is: "Én mégiscsak Pesthez s a magyar költőkhöz tartozom. A British Muzeum meg a Bibliothèque Nationale nem érvényes számomra a Széchényi Könyvtár nélkül".

A kiállítás megtervezése előtt fiatal kollégáim és olvasóink körében tartottam kvázi közvélemény-kutatást: mit tudnak Budayról? Többségük nevét sem hallotta. Szomorú, de érthető. A Nemzeti Galéria tíz év előtti kiállítására azok mentek elsősorban, akik számára a székely népballadák és a népmesék illusztrátora, metszetei okán holtig feledhetetlen élmény. Ők kapkodták szét, - órák alatt - a Magyar Helikon példásan szép, de mindössze 1450 példányban megjelentetett Buday-kötetét is.

Koncepciónk adottá vált: azok számára adni izelítőt Buday művészetéből, akik nem ismerték, természetesen úgy, hogy rajongóinak öröme teljék benne. S mindezt könyvtárunk jelen szerény lehetőségei között, Buday ars poeticájára is ügyelők: "A fametszetű illusztráció - írja önéletrajzában -, mely magasnyomással sokszorosítható /csakugy, mint a betűszedett könyv maga/ - mind könyvben, mind berámázásra szánt levonatban - a művész kezének eredeti alkotása, és mint ilyen a társadalom széles rétegeihez juthat el és ugyanazon időben, tolmácsolhatja alkotója eszmei és formai mondanivalóját".

Előcsarnokunkban kiállított művei előtt olvasóink ezrei - és elsősorban fiatalok - vonulnak el. S lehet-e tovább haladni megtekintésük nélkül?

Kilenc tábló és ugyanannyi tárló törekszik áttekintést nyújtani Buday életművéből. Az első tárló, amely felett Buday 30x40 cm-es táblóképe áll, a mester életének személyes emlékeit eleveníti fel, rövid életrajzával. Öt tárló és tábló itthon, a továbbiak külföldön készült műveiből adnak mustrát. A hazaiak a kronológia rendjét tartják, a külföldiek - nagyjából - tematikusak.

"Az ihlető anyag nemzetfelettivé kiszélesedése" - áll az első, külföldön született metszeteket tartalmazó tárló felett, a Buday-autobiográfiából kölcsönzött mottó. A magas művészet - Shakespeare, Rodin, Bartók példázza - mindenkor nemzetfelettivé nemesedik, természetesen a nemzeti jelleg elvesztése nélkül /a nemzetfeletti tehát semmiképpen sem jelenthet kozmopolitát/. Azzá lett Buday művészete is, a szó legjobb értelmében. "Valaki az Értől indul el / S befut a szent, nagy Óceánba" - jutnak eszünkbe Ady sorai, külföldön készült, műve delelőjét jelző illusztrációi szemlélése közben.

Kiállításaink általában saját állományunk könyv- és képanyagára építenek /ebben különbözünk sok rokon funkciót teljesítő intézménytől/. Így történt ez jórészt a Buday-kiállítás esetében is. Buday könyvtárunkban meglevő, illetőleg könyvtárunknak megküldött művei képezték elsőrenden a válogatás alapját.

Am még egy körülményt szóba kell hoznunk. Dr. Buday Margit főorvos, a mester Szegeden élő testvére figyelmes segítségét. Fotókat kértünk tőle, hozzá intézett levelünkben. Olyanokat, amelyek "testi valójában" hozzák közénk a negyven esztendeje távozottat, megelevenítve egyszersmind a háttérrel, családot, baráti kört, műhelyt, melyek emberi-művészi személyiségét formálták-alakították, érzékeltetve egyben a muló időt is.

Buday főorvosnő nemcsak szépszámú fotóval, hanem jónéhány itthon még nem ismert metszettel, egykoru lapkivágattal tette színesebbé-értékesebbé kiállításunkat /megértő támogatásáért ezúton mondunk hálás köszönetet neki, valamint a családi gyűjteményét rendelkezésünkre bocsátó Kemény G. Gábor kollégánknak/.

Buday munkatársai szemében, a művész önmagáról - ezek a szempontok vezettek a tárlókban és tablókban elhelyezett képaláírások, összefoglalók összeállításához. Buday György igénnyel és nagy szakmai hozzáértéssel megírt önéletrajzát, Baróti Dezső, Ortutay Gyula, Tolnai Gábor tanulmányait, valamint a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma monográfiájának, Csaplár Ferencnek vonatkozó megállapításait használtuk fel ebbéli szándékunkhoz.

Buday György és az Országos Széchényi Könyvtár - utolsó tárlónk címe. Buday György dedikált üzeneteire, hozzánk küldött leveleire a Nemzeti Könyvtár válaszol, kiállításunkkal természetesen. Büszkéek vagyunk rá, számontartjuk őt, jó kezekbe kerültek haza küldött művei. Gondoskodunk róla, hogy a metszetei nyújtotta élmény az utánunk következőkkel is megosztható legyen.

MIKLÓSSY JÁNOS

1977. május 19-én délelőtt 11 órakor dr. Jóboru Magda főigazgató, dr. Havasi Zoltán főigazgató-helyettes, valamint nagyszámú érdeklődő jelenlétében Tolnai Gábor akadémikus nyitotta meg a "Hetven éves Buday György" című kiállítást:

"Főigazgató elvtársnő! Kedves barátaim!

Engedjék meg, hogy külön nagy szeretettel köszöntsem Buday György hugát, dr. Buday Margitot és öccsét, dr. Buday Árpádot. Hadd kezdjem azzal, hogy magam sem tudom, hogy mivel kezdjem. Szólni kellene a nagyszerű szervezőről, mert hisz ezt ismertem meg legelőször, a szegedi fiatalok mozgalmának megszervezőjét, de minek beszéljek erről, hiszen mozgalmunkról már monográfia is olvasható. Vagy beszéljek arról, hogy miként épült bele műve és egyénisége gondolkodásomba és arról, hogy mi mindent idéznek fel alkotásai emlékezetemben? Mindez magánügy. Legfeljebb az nem, ha arról szólnék, mint fonódott össze a hajdani fiatal szegedi közösség minden ténykedése ugyancsak Buday György szuggesztív szervező ereje folytán oly annyira, hogy erre talán minden személyesség nélkül is kötelességem utalni. Már bezárt irodalomtörténeti kérdés, megnyilvánulva még Radnóti Miklósnak versalkotásaiban is. De nem folytatom a vagy-vagyokat, róla kell szólnom, a hetven éves Buday Györgyről, amennyire lehetséges, tárgyilagos hangon. Kolozsvárt, diákkori kísérleteiről nem is beszélve, csaknem fél évszázados művészi pálya áll mögötte."

Buday György életműve frappáns méltatása után az alábbiakban fejezte be beszédét:

"Tisztelt jelenlevők! Nagyon keveset tudtam elmondani róla abból, amit elmondani szerettem volna. Itt, a Széchényi Könyvtárban azonban lehetetlen, hogy ne utaljak arra, hogy Buday György, a világhíres grafikus művész, a könyv történetének is kiváló tudósa. A világhíres oxfordi Harry Carterrel együtt kettesben állapították meg, hogy a Janson-féle híressé vált betűtípus, a Janson-féle atiqua nem Janssonnak a műve, hanem Tótfalusi-Kis Miklósé. Az ő felfedezésük nyomán ma már ezt az egész világ tudja. Attól félek, Magyarországon kevesebben. És hadd beszéljek arról, hogy köszönet illeti a Széchényi Könyvtárat, köszönet illeti azért, hogy a szűk helyi viszonyok ellenére megrendezte ezt a nagyon szép kiállítást.

És befejezésül szeretnék fölolvasni két rövid passzust utolsó, hozzám irt leveléből, amelyben megköszönte a születésnapjára küldött gratulációt; szinte összegezi azt, amit én mondtam a zárószavaimban. Azt mondja: "Számomra igazán nagy büszkeség, hogy akik megmaradtunk, igazi barátai maradtunk egymásnak. Magamról jól tudtam, hogy ugyanazzal a szeretettel gondolok reátok minden új siker és új alkotás hallatán, mint egykoron. A kedves távirat tanúsítja, hogy ti is, a tér és idő távolsága ellenére, megőriztetek szeretetetekben. Igen, megvallom, hogy még szeretnék néhány tiz évet élni, nem többet, de annyit, hogy elvégezhessem azt a néhány, még fennálló feladatot, amelyeket, legalább én úgy érzem, az én feladatom elvégezni, megalkotni. Ezek között van a válogatott magyar prózairók arcképsorozata, a huszonöt poéta portréjának kiegészítésével. Ezt azért említem, mert magyar vonatkozású, vállalalt feladatom, és így szorosan kapcsolódik ifjúságom, egykori közös ifjúságunk élményanyagához és így valószínű, hogy különösen érdekel benneteket".

Én azt hiszem mindnyájunk nevében mondhatom azt utolsó mondatomként: kívánjuk Buday Györgynek, hogy pályáját betetőzve megalkossa azt, ami a vágya és az álma."

From: GEORGE BUDAY, R.E.,
Downs House, Netherne
P. O. Box 150, Coulsdon, Surrey, CR3 1YB
ENGLAND

Kedves Dr. Miklóssy János,

Margit hugomtól hallom, hogy milyen gondosan és mennyi szeretettel fáradozott az Országos Széchényi Könyvtárnak születésem 70-ik évfordulója alkalmából rendezett kiállításán.

Néhány nappal ezelőtt megkaptam a szép kiállítású meghívót is, melyből látom, hogy régi meghitt barátom és egykori munkatársam Tolnai Gábor ma délelőtt nyitotta meg a kiállítást.

Gondolatban ott voltam magam is, de mivel csak gondolatban lehettem ott, szeretném még a mai napon megköszönni a Főigazgató urnak és Miklóssy Uramnak és mindazoknak akik a kiállítás gondolatát felvetették és annak megrendezésében résztvettek. Ilyen hosszú távollét után ez a figyelmesség és kedvesség igazán nagyon jólesik; kedves Mindanyinioknak hálásan köszömöm.

Mellékelten magam is küldök néhány kontribúciót, bár persze ezek a kiállítás szempontjából elkéstek. De talán a gyűjteményük céljaira nem.

Az I. öt fotosztát kópia a 15 éves diákoromban, 1922-ben, általam szerkesztett és illusztrált Haladjunk! c. litografált folyóirat első három számából, míg a II. most sajtó alatt lévő angolnyelvű magyar költői anthológia részére csinált költőportréimhez fűzött megjegyzéseim szövegének második kefelevonata: remélem szívesen fogadják őket.

Mégegyszer sok hálás köszönettel és
szíves üdvözlettel

1977 május 19-én

Dr. Miklóssy Jánosnak,
az Orsz. Széchényi Könyvtárnak,
Budapest 5., P.O. Box 486

BEMUTATKOZNAK A KMK OSZTÁLYAI

Joggal kezdhetem így: "a népszerűvé váló sorozatban...", hiszen a Hálózatfejlesztési Osztály bemutatkozásán a "kültagok" száma már meghaladta a tizet. Az eddigi bemutatkozások közül talán ez sikerült a legjobban. Ebben kétségkívül szerepe lehetett a hálás témának, az országos hírű osztálynak, de a bemutatkozás módjának is. Sente Ferenc és munkatársai visszafogottan, de politikusosan, lelkesen, de önkritikusan léptek porondra.

Az osztály fő feladata diplomáciai tevékenység: közvetítés a könyvtárügy és az igazgatásügy között. A közvetítés formái: távlati fejlesztési irányelvek készítése, könyvtári felülvizsgálatok, adattárak összeállítása, könyvtár-építési szaktanácsadás. Inkább valamiféle módszertani sóhivatalt, mint élettel, politikummal, kockázattal teli döntéselőkészítő és ösztönző tevékenységet sejtettetek ezek a feladatok. Az "irányelvkészítés" keveset árul el a társadalmi realitás és a szakmai érdek /mint sajátos társadalmi realitás!/ drámai konfliktusainak szakszerű és politikus megoldásáról. A "felülvizsgálat" keveset éreztet a "jogos-e a könyvtártól többet követelni?" és az "él-e a lehetőségeivel a könyvtár?" kérdésekre adott válaszok szembesítéséről. A Településeink Könyvtári Ellátása /a használói által már TEKE becenévre hallgató/ adattár nem tiszavirágéletű számok "szaktemetője", hanem létükért és jobblétükért küzdő könyvtárak sok esetben sikerrel bevetett fegyvere, és egy olyan tükör, amelyben bármelyik könyvtár megnézheti, hogy áll, hogy teljesít, merre tart a hazai mezőnyben. /A 160.000 lakosu XI. kerület könyvtárosai például megtudhatják, hogy könyvtári alapterület dolgában a 30.000 lakosu Makó szintjét sem érik el./

Az osztály egyik legnehezebb, de talán legsikeresebb tevékenységének ítéltető a könyvtárépítés "animálása". Nam csak arról van szó, hogy Urbán László építészeket helyettesítve kénytelen bravuros beugrásokat elvállalni, az a könnyebbik dolog. Nehezebb könyvtárosokat meggyőzni arról, hogy ne ugráljanak örömlükben, ha fenntartóik negyedakkora alapterülettel ajándékozzák meg őket, mint amekkora szükségeltetik. Még nehezebb az a tervező tevékenység, amelyet intézményprofil kialakításának neveznek. Ez már messze tulmegy a technikán, politika a javából, hiszen a főbb kérdések ezek: Tágítsa-e, változtassa-e a könyvtár kereteit a szolgáltatásban és a térformálásban? Melyik az optimális településnagyság, ahol kulturális szolgáltatásokat kell létesíteni?

A szakszervezeti könyvtárakkal már régóta foglalkoznak ezen az osztályon, újabb feladat a honvédségi könyvtárak hálózatának kiépítése. Bebizonyosodott, könnyebb a laktanyákba bejutni, mint a kórházakba. A betegek olvasmánnyal va

ló ellátásában hátul kullogunk Európában. /Az 500 ágyas kórházakba főhivatású könyvtárosok kellenének. Elég csak arra gondolni, hogy egy-egy kórházi kezelés alatt sok ezer embernek több ideje jut /illetve jutna/ olvasásra, mint egész életében./ Vannak még kiaknázatlan lehetőségek a statisztikában is. Az adatok feldolgozása - mult századbeli módszerekkel - valahol fenn "a kastélyban" folyik. Ha lenne is megfelelőbb feldolgozási lehetőség, korszerűbb nyilvántartásra lenne szükség a megfelelő statisztikai "alapanyag" előállításához. De ha csupán valamivel több idő lenne, a jelenlegi adatokat is értelmes szöveggé /trendtanulmányokká/ lehetne alakítani.

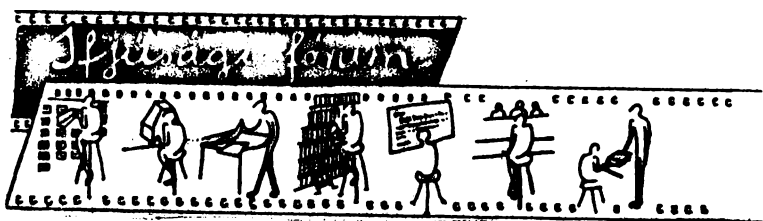
Nehéz a szakmailag felkészült diplomata feladata, ha a segítségre szoruló nagylelkűen kijelenti egy könyvtárépítési tárgyalásnál, hogy "nekünk a kisebb is jó", de még nehezebb akkor, ha egy olyan területen működik, amelylyel intézménye nincsen diplomáciai viszonyban. Az iskolai könyvtárak - köznevelésügyünk egyik idegesítő jelensége - az OPKM fennhatósága alá tartoznak, ez a szerv azonban finoman mondva kisstilűen foglalkozik ezzel az ügygel. Megkockáztatva a képzavart: kisstilűsége elsősorban a hálózati megalomániában mutatkozik meg. /Vagyis a "Hol indokolt az önálló könyvtár?" kérdés iránti érzéketlenségben./ A bajok forrása természetesen nem az OPKM, hanem az, hogy nincsen meg a fejekben a helye az iskolai könyvtáraknak. A pedagógusok nem igen tanulnak róla, nem gyakorolnak olyan intézményben, ahol mintaszerű iskolai könyvtárak vannak. /Mint mondjuk Ausztráliában, ahol az 1000 tanulóra jutó 12.000 m² fele könyvtár, vagyis kommunikációs központ és az egyéni tanulás helye, vagyis könyvtár, a szó nálunk még nem igen használt értelmében. Nálunk 24 tanteremre juthat 50 m²./ Ami a fejeket és abban a könyvtár helyét, illetve nagyságrendjét illeti, Sente Ferenc elmondott egy mikszáthi anekdotát a hatvanas /ezerkilencszázhatvanas/ évekből. Amikor egy minisztériumi előadó meghallotta, hogy a kaposvári könyvtárban 600 m²-es teret kapartott meg az olvasószolgálat, felelőssége teljes tudatában összeráncolta szemöldökét és fennhangon kijelentette, hogy "Ezért valaki ülni fog".

Van-e jogalapja a KMK-nak, kérdezte valaki a hallgatók közül, megismerkedve az osztály munkatársainak sokszintű diplomáciai tevékenységével. Erősségünk, hogy nincs jogalapunk, magyarázta az osztály vezetője. Az élesztő szerepét vállalják. Tanácsaikat a "névbecstülés" alapján fogadják meg a könyvtárak /ma még elsősorban a közművelődési könyvtárak/, a könyvtárak munkáját irányító szervek, a minisztériumig bezárólag. A "Ki közeledik kihez?" kérdésre - legalábbis a közművelődési könyvtárak esetében - "is-is" a válasz.

Sok mindenről szó esett még. A börtönkönyvtárakról is. Ezen a téren is érezhető mozgolódás, és ezt váratlanul egy bejelentés is igazolta. A KMK szakkönyvtárának vezetője egy aznap beiratkozó börtönőr "közeledéséről" számolhatott be.

A munkahelyi ártalmakról is beszélt Sente Ferenc, arról, hogy a terepet járó gondolkodása könnyen terepszinűvé válhat, egyre gyakrabban érezheti az ügyeket jelentéktelennek, pedig a Hálózatfejlesztési Osztálynak a probléma-érzékelő relé szerepét is vállalni kell.

KAMARÁS ISTVÁN

A KISZ-élet hírei
/1977. április - június/

- Április 6.: A magyar nemzeti bibliográfia története című, június elejére tervezett kiállítás forgatókönyve és ütemterve dr. Komjáthy Miklósné összeállításában elkészült. A kiállítás lebonyolításából részt vállaltak a KISZ-szervezet tagjai is, különösen a III. Főosztályon dolgozók.
- Április 15.: Taggyűlést tartottunk, amelynek során elfogadtuk az 1977/78. évi akcióprogramot. A már előzetesen ismertetett és megvitatott tervezethez sokan hozzászóltak, több kiegészítés történt. /Az akcióprogram elfogadott szövegét külön kiadványként eljuttattuk minden KISZ-taghoz./
- Április 27.: Kastaly Beatrix felmérése nyomán a KISZ és a Szakszervezeti Bizottság közös társadalmimunka-akciót hirdetett meg az OSZK jubileuma alkalmából. /A felmérés egyik eredménye az az interjúorozat volt, amelyet a Híradó 1977. évi 1-3. és 4-6. számában közöl./ A KISZ-vezetőség tervet készített a társadalmi munkák megszervezésére, és megbizta Rónay Évát a feladatok összehozásával.
- Május 11.: Az Intézetvezetés felkérésére felmérést készítettünk az OSZK-n belüli kulturális és sporttevékenységhez szükséges pénzüsszegekről. A tervezetet egyeztettük a Szakszervezeti Bizottsággal is.
- Május 26.: Az Ifjúsági Bizottság megvitatta a kulturális és sporttevékenységünkhöz készített költségvetési igényeinket, és előirányozta a szükséges anyagi fedezetet /intézményi és minisztériumi alapból/. Ugyanezen az ülésen vitatták meg és módosították a tanulmányi szerződés szövegét. /Erről lásd cikkünket a Híradó 1977. 1-3. számában!/
- Május-júniusban: lezajlott a KISZ-klub felújítása. A munkában a KISZ-tagokon kívül szakemberek és KISZ-en kívüli fiatalok is részt vettek /Kalocsay László, Földesi Péter, Simon István, Kis Gábor, Kléger

István, az asztalos -, valamint a lakatosműhely dolgozói stb./
Az átalakításban résztvevők segítségét a június 3-i "avatáson"
köszöntük meg.

Június 9.: Taggyűlésen számoltunk be az Ifjúsági Bizottság üléséről, a társadalmi munkák megszervezéséről, továbbá a kulturális és a sport-ügyekről.

Június 18.: Látogatást szerveztünk a vári építkezés megtekintésére az OSZK dolgozói számára. Az érdeklődőket Óvári Sándor tájékoztatta az építkezés állásáról és a részlegek elhelyezési tervéről.

Összeáll.: FARKAS ÁGNES /338-942/

OSZK-vezetők a KISZ társadalmi munkájáról /2. rész/

Folytatjuk az OSZK-vezetőkkel készített interjúk nyomán született cikkünk közlését, és röviden arról is beszámolunk, milyen visszhangja volt a fiatalok között a társadalmi munkára való felhívásnak.

Pajkossy György, a II. Főosztály vezetője az osztályvezetők információi alapján több munka elvégzéséhez kérte a fiatalok segítségét. Augusztusban, az az olvasóterem zárva tartásának idején az SR /a referenzszolgálat segédkönyvtára/ és az olvasótermi szabadpolcok könyvállományát meg kell mozgatni, hogy legyen hely a gyarapodásnak. A munkát az osztály dolgozói végzik, de a fiatalok segítségével meg lehetne gyorsítani az ütemet. A Kézirattárban a limbusok /kéziratsomagok/ kibontásához és portalanításához, valamint a számrend átvizsgálásához kellene a segítség. A Zeneműtárban a müncheni katalógust kellene rendezni és a katalógusdobozok sérüléseit kijavítani. A Színház-történeti Tárnak a várbeli raktárban elhelyezett állományrészében számrevíziót kellene végezni a nyáron. A Kisnyomtatványtárban az 1970 előtti gyászjelentéseket kellene betürendbe rendezni, és ex libriseket kellene felkasírozni.

Pajkossy elvtárs végül följánlotta az Olvasószolgálat kiállítási tárlóit egy 1978-ban, a KISZ-szervezet által rendezendő kiállítás céljaira.

Fügedi Péterné, a III. Főosztály vezetője a társadalmi munka értelméről, céljáról beszélt bővebben. Fontosnak tartja, hogy a társadalmi munka megadja az értelmes cél érdekében közösen végzett munka örömét, segítse elő az egyén továbbképzését is, más munkakörök megismerése révén bővítse látókörét, járjon szellemi haszonnal is. A jól megválasztott társadalmi munka a könyvtárhoz való kötődést is elősegíti. Kérdés, mennyire élnek ezzel a lehetőséggel a vezetők és a fiatalok. Nagyon hasznos lenne, ha egy-egy feladatot a fiatalok a tervezéstől kezdve önállóan végeznének el, kis csoportokban, egy-egy instruktor segítségével.

A főosztályvezető a kutató jellegű tevékenységet a kezdeti időszakban nagyrészt társadalmi munkának tekinti. Igen fontos volna ennek ösztönzése, ezért javasolta, hogy a KISZ-szervezet hozza újra létre a fiatal kutatók körét, ahol a kezdők közvetlen segítséget kaphatnának az idősebb szakemberektől és egymástól is.

A konkrét munkavégzést illetően Fűgedi Péterné elmondta, hogy a szocialista országok nemzeti bibliográfiai szakértőinek IV. tanácskozásán a fiatalokra "háziasszonyi" teendők ellátása, tolmácsolás és kiállításrendezés hátrult, mely feladatoknak eleget is tettek. Hasznosnak tartaná, ha a Magyar Folyóiratok Repertóriumában dolgozók figyelnék a magyar sajtót, és kigyűjtenék az OSZK-ról és a KMK-ról megjelenő cikkeket. Más fiatalok pedig rendszeresen szemlét készíthetnének ezekről.

Csoboth Attila, a Szakszervezeti Bizottság titkára a szakszervezeti könyvtár selejtezéséhez és az állomány egy részének feldolgozásához kért segítséget. A könyvtárat csak a legujabban megjelenő irodalom gyűjteményévé szeretnék tenni /a rendelkezésre álló hely ugyanis igen kicsi/. A kiválogatott, de még használható könyveket a Főlépítvány Központon keresztül olyan könyvtárba kellene eljuttatni, ahol azokat még jól tudják hasznosítani.

A KMK igazgatójának javaslatára felkerestem az osztályvezetőket, és őket is megkértem, fejtsék ki véleményüket a társadalmi munkáról, és ajánljanak feladatokat.

Horváth Tibor, a Könyvtártechnikai Osztály vezetője több oldalról szeretné a fiatalokat aktivitásra serkenteni. Elsősorban egy általa igen fontosnak tartott kérdés, a könyvtári futurologia tanulmányozásában szánna nagy szerepet a fiataloknak. Ez kézenfekvő, hiszen a jövő könyvtári rendszerében a mai fiatalok fognak dolgozni, ők fognak a lehetőségekkel élni. A munkát a futurologiai szakirodalom áttanulmányozásával, valamint a működő könyvtárakról készített jelentések átnézésével kellene kezdeni. 30-40 ilyen tanulmány alapján, az észrevételeket megfelelően csoportosítva, szemlét lehetne megjelentetni a témáról. Ezután kellene elgondolkodni azon, hogy - a megismert tényezőkből kiindulva - milyen irányban fejleszthető tovább a magyar könyvtári rendszer. A KISZ-szervezetnek serkentenie kellene a fiatalokat a Magyar Könyvtárosok Egyesülete ifjusági szekciójába való tevékeny részvételre. Elképzeltetőnek és jónak tartaná, ha az OSZK KISZ-istái kulturális téren fölvennék a kapcsolatot egy üzemi KISZ-szervezettel.

Az osztályvezető véleménye szerint a KMK-ban folyó könyvtáros-továbbképzés előadásain hallgatóként is nagyobb létszámban kellene a fiataloknak részt venniük. Ugyanakkor nagyon hasznos volna, ha a tanfolyamok egy-egy témáját, előadását fiatalok vállalnák. Ez mind a fiatalok, mind a tanfolyamok szempontjából kamatozna, mert csökkentené a "belterjességet", kapcsolatokat építené ki az OSZK fiataljai és a KMK egyes osztályai között, továbbá új szempontokkal frissíthetné az előadásokat is. Horváth Tibor nagy szükségét érzi annak is, hogy fiatal nyelvszakos tanárok ill. más, megfelelő nyelvtudású és pedagógiai érzékű fiatalok ismét vállalkozzanak nyelvtanfolyamok vezetésére.

Végül a KISZ-szervezettől nagyobb kezdeményező erőt és kritikai magatartást vár. /Sűrgeti például az előrelépést az OSZK-ban és a KMK-ban dolgozók gyermekeinek bölcsődei és óvodai elhelyezésére, az üzemi orvos biztosítása, az üdülési és sport lehetőségek megteremtése, illetve fejlesztése terén. A szükséges anyagi fedezet megszerzése után a megvalósítást előmozdító fizikai társadalmi munkában is számít a fiatalokra./

Szente Ferenc, a Hálózatfejlesztési Osztály vezetője attól tart, hogy mivel a társadalmi munka "ajándék", végzőivel szemben nem lehet követelményeket támasztani, így pedig a minőség és a mennyiség egyaránt kétségessé válik.

Kamarás István, az Olvasáskutatási Osztály vezetője ajánlott néhány munkaterületet, ahol a fiatalok hasznos és számukra újszerű feladatok végzésébe kapcsolódhatnának be. Lehet csatlakozni egy már működő művelődés-kutatási körhöz, olvasástörténeti kutatást lehet folytatni, meg lehet vizsgálni a művelődési szokásokat a mai fiatalok szüleinek generációjánál /az OSZK-ban található irodalom alapján/. Végül lehetséges az életmód-jellemzők kutatása is, régebbi újságok apróhirdetéseinek nyomán. A hasonló érdeklődésű fiataloknak egy-egy kutatócsoportot kellene alkotniuk; a munkában a fiataloknak igen széles köre vehetne részt.

Bereczky László, az Állományépítési Osztály vezetője elmondta, hogy nagyrészt az osztályon dolgozó fiatalok vállalták a KMK-ismertető átdolgozását a Kapcsolatszervezési Osztály számára /a legutóbbi ismertető még az IFLA 1972-es budapesti közgyűlésére készült/. Hasznos lenne rendezni a Látóhatár c. folyóiratban közölt cikk-bibliográfiák katalógusát. Segíthetnének a fiatalok az Új Könyvek nyilvántartásának átszervezésében is /adatok átvezetése új kartonokra/.

Katsányi Sándor, az Oktatási Osztály vezetője szerint a középfoku könyvtárostanfolyamot végzettek államvizsgára való felkészülését elő lehetne segíteni oly módon, hogy a tételeket közösen dolgozzák ki. /A közben felmerülő nehézségek megoldására kérjenek konzultációkat a KMK-tól/. A könyvtárosképzés és továbbképzés tananyagában távlati tervként szerepel az emberek közti helyes viszony kialakításának gyakorlati oktatása. A szükséges tankönyv elkészítése - egy munkacsoport működése esetén - kb. 2 évig tartana. A munka több fázisból áll. Először - főleg angol nyelvű szakirodalom alapján - össze kellene állítani a könyvtári szituációk, konfliktushelyzetek gyűjteményét. Emellett tipikus helyzeteket kellene gyűjteni a gyakorlatból. Ezután készülhetne el a javaslat a tankönyv megszerkesztésére. Végül pedig maga a szerkesztés következne. Bár ezt a munkát a KMK megvonná, a hosszú elkészítési időt figyelembe véve a társadalmi munkák végzéséhez szükséges egyszerűséget és lelkesedést kell hozzá. Befejezésül megemlített egy régi, de eddig meg nem valósult tervet: összeállítani egy antológiát Széchényi István művelődéssel kapcsolatos írásaiból.

Gerő Zsoltné, a Tájékoztatási Osztály vezetője a fizikai és szellemi téren végzett, jól szervezett társadalmi munkát fontosnak és hasznosnak tartja.

A szellemi munkát végzők számára a fizikai munka aktív pihenést, gyorsan mérhető eredményt és közösségformáló tevékenységet jelenthet. A konkrét munkalehetőségek közül a KMK Szakkönyvtár pinceraktárának rendbetétele kínálkozik, amit a könyvtár dolgozói a más osztályokról jelentkező fiatalokkal együtt gyorsabban tudnának elvégezni.

A kutató jellegű társadalmi munka végzését kis munkacsoportokban tartaná helyesnek, egy-egy vezető patronálásával. Hasznos volna pl. ha az igények felmérése után a fiatalok az OSZK fő gyűjtőkörébe tartozó irodalomból évfordulók, tanulmányi versenyek stb. alkalmából bibliográfiákat állítanának össze. A KISZ-tagok esetleg "védnökséget" vállalhatnának a Folyóirat Repertórium korszerűsítése fölött is. Nagyon hasznosnak találná az Olvasószolgálaton és más területeken dolgozó fiatalok számára egyaránt, ha néhány fiatal időnként ügyeletet vállalna az olvasótermekben. A betanítás természetesen sok plusz munkával járna, de ez később megtérül. Ebben az évben tervezik elkezdni az anyaggyűjtést az 1945-1965 közötti magyar könyvtártudományi és tájékoztatási szakirodalom bibliográfiájához. Ennek kiválóztatásában, cimleírásában, esetleg később a tárgyszavazásban tudnának a fiatalok segíteni. A tervek szerint 1980-ra fejeződne be az anyag összegyűjtése.

x

Az interjúk során felvetődő munkalehetőségeket, kéréseket - a KMK-ban javasoltak kivételével - már májusban a fiatalok /nemcsak a KISZ-tagok! / elé tártuk. Azóta csaknem minden munkára akadt jelentkező, eddig kb. 40 fő. A kis "kutató-jellegű munkacsoportokat" ősszel szeretnénk létrehozni, az ilyen munka iránt érdeklődő fiatalokból.

KASTALY BEATRIX
/318-776/

DOBSZÓLÓ AZ IFJUSÁG KULTURÁLIS AKTIVITÁSÁÉRT
avagy
MINDENKIT SZERETETTEL VÁRUNK

Hadd szóljon most a "dal" az ifjúsági klub - és egész kulturális életünk problémáiról, lehetőségeiről. Hátha sikerül gondolatokat ébreszteni, tartalmasabb, még megalapozottabb kulturális életre serkenteni.

Közismert, hogy az OSZK több épületre tagolt, egymástól nemcsak helyileg, hanem sokszor a munka tekintetében is független egységeiben, részlegeiben, csoportjaiban a fiatal dolgozók többnyire izoláltan élnek és dolgoznak, igen nehezen tudnak folyamatosan kapcsolatba kerülni egymással. Ez a jelenség évek óta fokozatosan erősödik, egyenes arányban a nemzeti könyvtári munka egyre nagyobb foku specializálódásával. Ami azonban hasznos /sőt természetes/

a munkavégzés szempontjából, az a fiatalok közérzete és fejlődése tekintetében kifejezetten káros lehet.

Az elkülönülés ellenhatásaként a hetvenes évek elejétől az OSZK fiataljai körében egyre nőtt a rendszeres találkozások és az értelmes együttlét igénye. Ebből az akarásból, egy kisebb csoport állhatatos tennivágyásából és lelkesedéséből az akkori KISZ-vezetőség összefogásával 1974-ben született meg - hosszú vajudás után - az OSZK ifjúsági /vagy pince-/ klubja. /A "vajudás" összefüggött az intézmény akkori pénzügyi és gazdasági vezetőinek - enyhén szólva nem a legkonstruktívabb - hozzáállásával. A klub "pince" jellegének pedig olyan kellemetlen velejárói is voltak, mint a vizesedés./

Aztán azzal a - máig ható - "racionális" szemlélettel is szembe kellett néznünk, hogy egy tudományos nagykönyvtárban nincs szükség un. közművelődési jellegű kulturális tevékenységre, például klubra - legalábbis, ami a saját dolgozók klubját illeti. Egyes vezetők részéről még olyan vélemények is elhangzottak, mint: hozzánk már minden tekintetben "kész" emberek kerülnek, akikkel felesleges külön foglalkozni, megismertetni velük munkájuk távolabbi összefüggéseit. A legfontosabb: a részfeladatok pontos és minél gyorsabb elvégzése. A mozgalmi életet, a kulturális, sport-, a társadalmi aktivitást - miután ezek /bár minimális mértékben/ a munkaidő rovására mennek - kifejezetten nem nézik jó szemmel. Mintha a csendes, csak az előirt tevékenysége iránt érdeklődő fiatal lenne az ideál, akivel "nincsenek problémák". Csakhogy éppen ezek a "problémamentes emberek" nem lesznek hosszú távon belső mozgató erői az OSZK fejlődésének. Emiatt aztán - tisztelet a kivételnek - a fiatalok többsége nem is érzi fontosnak a közösségi tevékenységben való részvételt.

Ilyen összefüggések közepette kezdett működni az ifjúsági klub a Pollack M. téri épületünk pincéjében, azzal az egyszeri pénztámogatással, hogy a helyiséget a többi ottlévő szakipari részlegtől leválasztották, a vakolást rendbehozták, s egypár - mondhatni, jelképes - berendezési tárggyal ellátták, a használt és kiseleztezt butorok azóta is tartó odaajándékozása mellett.

Az ünnepélyes megnyitón túl egy ideig funkcionált a klub, voltak kiemelkedőbb rendezvények, találkozók írókkal és művészekkel, egy-két filmvetítést és zenei rendezvényt is tartottunk. Éppen csak a klub további sorsával nem törődött senki. A KISZ pénze köztudottan olyan kevés, hogy abból nem tellett még a fenntartásra sem, nemhogy előadók meghívására vagy társasjátékok vásárlására.

Lassan elmaradtak a programok és elmaradtak a klubtagok is. A klubmunka leszűkült arra, hogy esetenként ott tartották a taggyűléseket, s néhány, az épületben dolgozó fiatal le-lejárt /főleg napközben/, a maga szórakozására. A falak még ettől a használatától is tönkrementek, a butorok egy része penészes lett, a keskeny szellőzőablakra pedig dróthálót kellett rakni, hogy ha az emberek nem, hát a szomszéd macskák se vegyék igénybe a klubot.

Sokan megkérdezték: mi történt? Eddig tartott a lelkesedés? Igen, eddig tartott, már akiben egyáltalán volt, mert sajnos a közel kétszáz fiatalból

alig 10-20 akadt, akire akkor is számítani lehetett. A többiek alkalmi résztvevői voltak a rendezvényeknek. Éppen a fenti okok miatt pedig sokan be sem tudtak kapcsolódni a munkába. Sokan egyértelműen a fiatalokat teszik felelőssé /"tudtuk mi ezt előre"/.

A vidéki nagyvárosokban, de Budapesten is számos kulturális intézmény rendelkezik színvonalas klubbal, dolgozói részére tapasztalatcserével egybekötött kirándulásokat szervez, kül- és belföldre egyaránt. Éppen csak nemzeti könyvtárunk lenne olyan mostoha helyzetben, hogy ilyent nem tud dolgozóinak biztosítani? Háttha ez is közrejátszik abban, hogy nagy számban mennek el a könyvtárból jó képességű, a későbbiek során hasznossá váló fiatal munkatársak.

Míg a kulturális igények ugrásszerűen megnöttek, addig a fiatalokra nehezédő terhek nem változtak. Az OSZK-ba bekerülő munkatársak /akik között igen sok a nő/ a családalapítás, lakásszervezés, gyermekgondozás, háztartás gondjai mellett a könyvtárban is nagy figyelmet és erőfeszítést megkövetelő munkákat kapnak. A munkahelyi vezetők is egyre magasabbra teszik a mércét, s a követelményeknek való megfelelés érdekében lázas munka, néhol verseny folyik /nyelvtanulás, továbbképzés, szakmunkák stb./.

Azután érdemes lenne azt is megvizsgálni, miért van, hogy nem illő, nem "elegáns" dolog a közösségi életben részt venni. Sokan úgy gondolják, hogy számukra mint szakképzett, egyetemet végzett munkatársak számára ez felesleges időpocsékolás. Kis "táborok" alakulnak a különböző épületekben, és még tudni sem illik a másik épületbeliekről. Az is jellemző, hányan vesznek részt a tömegszervezetek tevékenységében. Vagy ezen belül is: van-e kedvük a gyűlésekre eljönni. Az elmúlt években sokszor előfordult, hogy nagyon kevesen gyűltek össze egy-egy rendezvényen, s időközben is sokan elmentek.

Kérdés, hogy az előmenetelnél mindez mennyire jelentkezik. Többben úgy érezzük, hogy e vonatkozásban még komoly hiányosságok vannak.

A múlt év közepe óta az intézmény állami és társadalmi vezetői is fokozottabban figyeltek fel a dolgozó fiatalokkal kapcsolatban kialakult - mélypontnak tekinthető - helyzetre. Ebből a szempontból nagyon jó alkalom volt az ifjúsági parlament 1976-os összejövétele, ahol az Ifjúsági Bizottság elnöke és a résztvevő fiatalok képviselői is nyílt szellemben, kendőzetlenül tárták fel a legsúlyosabbnak tartott okokat és tisztázták a félreértéseket. A parlamentet követő intézkedések egy fontos és eredményekkel biztató erjedést indítottak el.

Ekkor fogalmazódott meg az elhatározás, hogy - az általánosan elfogadott passzivitás és érdektelenség ellenére is - újból meg kellene indítani a klubéletet. Háttha mégis tudunk valamit lehetőséget kialakítani a rendszeres közös tevékenységre.

Meghirdettük a szerdai klubfoglalkozásokat. Ez csak találkozási alkalomként indult meg, hogy társasjáték közben alkalmunk legyen beszélgetni, eszmét cserélni. Ugy terveztük, hogy felváltva fogunk kötetlen, valamint előre

"betervezett" foglalkozásokat tartani. Kezdetben még alig páran jöttek le, később azonban egyre többen, és aktívan részt vettek a rendezvényeken.

Vitaesteket rendeztünk, március 15. alkalmából műsoros klubest volt, szenedélyes hozzászólókkal. Több alkalommal tartottunk színes diavetítéssel kísért élménybeszámolót /Közép-Ázsiáról, Dél-Európáról/. Volt egy színvonalas diaporáma-estünk /Utban London felé/, zenei programokat rendeztünk, amelyek közül kiemelkedett egy - élő - klasszikus gitár-est. Jól sikerült szellemi vetélkedőt is szerveztünk.

Többen hangoztatták /az előadók közül is/, hogy tarthatatlan a klubhelyiség állapota, elég visszataszítóan fest. Ezenkívül nem lehet ott semmit csinálni, nincsenek játékok, lemezek, magnószalagok, a folyóiratok több évek, ujságok egyáltalán nincsenek stb. Elhatároztuk, hogy rendbe hozzuk a klubot. A támogatást nem várhattuk gyorsan, így "önerőből" kezdtük el a munkát.

Körülnéztünk, hol mit szerezhethetnénk be. Az V. Főosztálytól igen sok segítséget kaptunk /kimaradt anyagokat, tanácsokat/. Fő szervezőnk Kléger István volt, aki fiatalos lendülettel szervezte meg a munkálatok anyagi-technikai szükségleteinek kielégítését. /Az ő információinak köszönhetjük, hogy az egész helyiséget a KISZ 200 Ft-jából vásárolt tapétával be tudtuk burkolni, ezért is köszönetet mondunk. Amint azoknak is, akik bár nem is KISZ-tagok, magát a tapétázást elvégezték: Kalocsay Lászlónak, Földessy Péternek, Kis Gébornak./ Mindenben támogattak bennünket a Hírlaprestauráló és Könyvkötő Osztály vezetői és dolgozói is. Időközben a Gazdasági Hivataltól is érkezett segítség, engedélyezték a szakmunkák elvégzését az általunk megvásárolt anyagok felhasználásával. A különböző műhelyek dolgozói is szíves-lélekkel csináltak meg mindent, a helyiség szebbé és kellemesebbé tételéért. /Sajnos, így is csak egy komolyabb és pénzigényesebb átalakítás egy részét tudtuk elvégezni./

Különböző fórumokon többször felvetettük már, hogy az OSZK kulturális és sportélete - számottevő anyagi támogatás hiányában - évek óta milyen rossz helyzetben van. Talán a mi erőfeszítéseinknek is köszönhető, hogy az Ifjúsági Bizottság legutóbbi /május 26-i/ ülésének napirendjére éppen ezek a kérdések kerültek - a mi költségvetési tervezetünk alapján. Ezzel - reméljük - egy évtizedes gond megoldódásához kerültünk közel.

Fábry György gazdasági igazgató felkészülten adott választ, s fel-tárta azokat a lehetőségeket, amelyek a törvényes rendelkezések értelmében ezentul a rendelkezésünkre állnak. Tisztázódott, hogy olyan költségvetési intézményeknél, mint az OSZK is, ifjúsági alapot lehet létrehozni a költségvetés átcsoportosításával, amelyet a KISZ-szervezet célkitűzéseinek megvalósítására, klubmunkára, kirándulásokra, pályázatok támogatására stb. lehet fordítani. Ez nagyobb összegeket is elérhet, idén kb. 25.000 Ft lesz. További lehetőség a kulturális és szociális alap, valamint az un. fejlesztési alap felhasználása.

Lényegében véve - a többi társadalmi szervezet és külön a szakszervezet anyagi segítségével - hosszú évek óta most nyíltak komoly lehetőségek az OSZK ifjusága előtt. Amint a klubhoz kértünk, azt a különböző alapokból megkapjuk. Ha szerény keretek között is, de jut pénz a régóta jól működő és eredményeket felmutató kamarakórus számára is. Megvalósulhat a dolgozók által régóta hiányolt nagy kirándulás is. /Ennek előkészítése már megkezdődött./

Folytatható a klub felújítása, amelyre igen nagy szükség van. Végre nem csak alkalmi támogatást kapunk /ezt is: vetítőgépre, lemezekre, kazettákra, rádióra stb./, hanem folyamatosan a fenntartásra, előadók meghívására, kisebb programok rendszeres finanszírozására. Így a klub és a várhatóan ősszel meginduló fotószakkör működőképes lesz.

A pénzszerzés és a felújítás célja, hogy a klubban intézményünk hírnevéhez méltó tartalmi munkát folytathassunk. Egész mozgalmi és kulturális tevékenységünk központjává szeretnénk fejleszteni ezt a helyet, ahol mindenki megtalálhatja a neki megfelelő programot. Egy ilyen nagy intézményben lennie kell egy központnak, ahol mindenki találkozhat a másikkal. A mostani pinceklubot kezdetnek tekintjük /reméljük, a Várban jobb és szebb klubunk is lesz/, s megpróbáljuk megtölteni tartalommal, felkészülve a későbbiek során jelentkező nagyobb feladatokra.

Idén, az OSZK jubileumi évében az őszi hónapokban sorozatokat kívánunk indítani /A XX. századi könyvkiadási és könyvművészeti törekvésekről a kezdetektől napjainkig; A jövő nagy szakkönyvtára és nemzeti könyvtára s a jövő könyvtárosa címekkel/. Magját szeretnénk képezni ezzel egy későbbi kollektívának, amelyből idővel egy tudományos kör nőhet ki, ahol a szakmai kérdések iránt érdeklődő fiatalok találkozhatnak - nem csak az OSZK-ból. Jelenleg előttünk sem egyértelmű, hogy milyen szintű és jelentőségű tudományos közélet létezik egyáltalán a mi intézetünkben. Egy ilyen műhely lehetősége az idősebb szakemberek segítségével valósulhatna meg csak igazán.

Megint másfajta uton járunk azzal, hogy kisebb kamarakiállításokat is rendeznénk, az amatőr képzőművészek alkotásaiból /támogatva ezzel öntevékenységet/. Másfelől viszont már közismertebb alkotók kisebb anyagait mutatnánk be /fejlesztve ezzel képzőművészeti izlésünket, esztétikai érzékünket/.

A zenei programok beiktatása a programba a harmadik nagy terület, amelyet folyamatosan művelni kívánunk a klubban. Lesznek komoly- és könnyűzenei műsoraink /dzsessz és beat/ - mindenből a legszinvonalasabb alkotásokat szeretnénk bemutatni. Gondolunk előadásra, gépzene hallgatására, de fiatal zeneművészek pódiumjátékára, az OSZK-kórus aktívabb bevonására stb.

Amennyiben öntevékeny művészeti csoportok /szinjátszók, irodalmi színpad, szavalók stb./ más területről is jelentkeznek, számukra is biztosítunk szereplési, bemutatkozási lehetőséget.

Természetesen a klub a színtere az oktatási és továbbképzési programoknak is. Az intézmény kulturális életének oda illő részét is a klubmunkába tartozónak értjük. Ilyen módon is elő szeretnénk segíteni, hogy ott legyen a helyünk a hasonló nagy budapesti kulturális intézmények között. Most azonban ettől még elég távol vagyunk. Elérni is csak a munkahelyi vezetők, a

tapasztaltabb kollegák segítségével, értő és akaró hozzájárulásával lehet. Várjuk is ezért a véleményüket, a támogató és a bíráló szót egyaránt.

Szeretnénk, ha elmondhatnánk, hogy a 175 éves OSZK, ahol annyi kiváló egyéniség tanult és dolgozott, olyan intézmény, ahol a nagyszámu fiatal tud egymásról, a közös gondokról és törekvésekről, ahol az ide kerülő kezdők is megtalálják a helyüket, örömmel dolgoznak itt hosszabb távon is - s akiből a különböző osztályok alkotó műhelyeiben kialakulnak a nagy feladatokat teljesítő várbeli nemzeti könyvtár problémáit jól megoldani tudó és azt saját ügyüknek érző könyvtáros szakemberek.

Ennek érdekében is hirdeti mind a négy nagyobb épületben a klubplakát, hogy MINDENKIT SZERETETTEL VÁRUNK. Reméljük, sokan élnek is az invitálással, s az aktiv kulturális munka nemcsak óhaj, hanem valóság is lesz. Mi megteszünk mindent - a magunk jövőjéért, a magunk örömére.

NAGY ZOLTÁN

Erőfeszítések a KISZ-en belüli tájékoztatás javítására

Szervezett közösségek életében rendkívül fontos szerepe lehet az információk átadásának, áramoltatásának; az információ közvetít a vezetők és a kollektíva között, megteremti a döntések közös tudásalapját. A szervezet tagjainak aktivitása nagy mértékben függ a nekik továbbított információk mennyiségétől, hitelességétől, az információáramlás sebességétől. Az OSZK fiataljainak gyakran emlegetett passzivitása is nagyrészt a belső tájékoztatás elégtelenségéből ered. Az év elején megválasztott új KISZ-vezetőség célul tűzte ki a KISZ-en belüli tájékoztatás megjavítását.

Egy ideális helyzetet úgy jellemezhetünk, hogy mindenki hozzájut az őt érintő információkhoz; ezeket frissen, időben továbbítják számára; lehetőség van a "visszakérdezésre", illetve további adatok megszerzésére; a lényegtelen adatok nem fedik el a fontos közlendőket. Az így megszerzett tájékozottság birtokában mindenki felelősen beleszólhat a közösség ügyeibe, aktiv részt vállalhat a döntésekből.

Célunk elérése érdekében a tájékoztatás eddigi eszközeit egyrészt kibővíteni, másrészt egységes, működőképes rendszerré szervezni kívánjuk. A "rendszer" alkotóelemei: az OSZK Híradó ifjúsági rovata, a KISZ alkalmi tájékoztató röplapjai és kiadványai, az épületenként elhelyezett faliújságok /illetve hirdetőtáblák/, a bizalmik tájékoztatása, továbbá a taggyűlések és a csoportösszejövetelek. Vegyük sorra ezeket.

Az OSZK Híradó - az intézet pártszervezetének vizsgálata nyomán - ez év közepétől a KISZ lapja is lett. A szerkesztőség munkájába - a párt és a szak-

szervezet képviselői mellett - a KISZ mindenkori agitációs-propagandafelelőse is bekapcsolódik. Rajtunk mulik, mennyire tudjuk elevenné tenni az ifjusági rovatot, s mennyire tudjuk kitölteni tartalommal a rendelkezésre álló kereteket. Mozgósítani szeretnénk a fiatalokat, serkenteni a véleménynyilvánítást, erősíteni a vitaszellemet.

A pártvizsgálat megállapításaival összhangban az OSZK Hiradó havi megjelenítését kulcskérdésnek tekintjük /annak árán is, hogy bizonyos időszakokban a lap csak néhány oldalon jelenjen meg/, hiszen az elavult információ semmiképp sem töltheti be a tájékoztatás és mozgósítás funkcióját. Enélkül komolytalan dolog a tájékoztatás megjavításáról beszélni. Ha - szervezeti vagy egyéb okok miatt - a periodicitásnak ez a változása mégsem következne be, célszerűnek látjuk, hogy megindítsunk egy külön KISZ-tájékoztatót.

Hasonlóan fontosnak tartjuk, hogy a lap minden egyes dolgozó kezébe eljusson, mert ez küszöbölné ki az információkhoz való hozzáférésből eredő helyzeti különbségeket.

Ami az ifjusági rovatot illeti, a szerkesztő bizottság segítségével "szerkesztő csoportot" hoztunk létre. Ennek tagjai /Ecsedy Judit és Mándy Gábor szerkesztő bizottsági tagok mellett Balogh Judit, Kastaly Beatrix, Nagy Zoltán, Révay Rita, Sándor Éva/ részt vállalnak a közérdekű hírek összegyűjtéséből, valamint abból a gyakorlati szervező munkából, amelynek révén a felvetett gondolatokból, ötletekből "megiródik" a közölhető irásmű. A szerkesztő csoport munkáján tulmenően felajánlottuk segítségünket a lapkészítés "aprómunkáinak" elvégzésében is /átgépelés, illusztrációk keresése stb./.

Tekintetbe véve az OSZK Hiradó ideális esetben is hosszú átfutási idejét /kb. két hónap/, valamint a bővülő, de még mindig elég szűkös terjedelmet, a KISZ-szervezet az írásos tájékoztatás további két "csatornáját" is fel kívánja használni. A legsürgősebb információkat /beszámolók közérdekű tárgyalásokról, programok, felhívások stb./ alkalmi tájékoztató rölapokon juttatjuk el a KISZ-bizalmikhoz, azzal a kéréssel, hogy a csoporttagok kezébe adják /s velük láttamoztassák is azokat/. Fontos, hogy ezek a tájékoztatók végül a csoportok "irattárába" kerüljenek, később is hozzáférhetően, visszakereshetően. A tájékoztató rölapok egy-egy példányát a párt-, a szakszervezeti, valamint az intézeti vezetőkhez is eljuttatjuk, így ezek a sokszorosítványok folyamatosan tudósítanak a KISZ-szervezet tevékenységéről. /A rölapokban frissen közreadott hiranyag java része természetesen később az OSZK Hiradóba is belekerül, de már nem elsősorban a tájékoztatást, hanem a regisztrálás, a "naplóvezetés" céljából./ A másik "csatorna" nagyobb terjedelmű írásos anyagok közlését jelenti. Ilyen kiadványban terjesztettük a KISZ akcióprogramját, valamint a társadalmimunka-akció felhívását. Az ilyen alkalmi kiadványok egyben arra is lehetőséget adnának, hogy a fiatalok olyan írásait közölhessük, amelyek terjedelmük vagy hangvétellük miatt nem kerülhetnek bele sem az OSZK Hiradóba, sem a tájékoztató rölapokba.

A faliujságok az elképzelt rendszerben főként emlékeztető funkciót tölthetnének be, illetve sajátos kollektív önkifejezési lehetőségként jöhetnek számításba. Fontos azonban, hogy egyrészt minden oda szánt közlemény időben

felkerüljön a faliujságra, másrészt az aktualitásukat vesztett hirdetések ne zavarják az új, a lényeges információ hatását. Ezekből a megfontolásokból létrehoztuk a faliujság-felelősök hálózatát. Az ő feladatuk a faliujság/és a hirdetőtáblák/ "karbantartása". Jó esetben - telefonálás után - percekben belül ki lehet egy fontos hirdetés minden épületben.

A bizalmi tájékoztatásban nincs szükség változásokra /a vezetőségi tagoknak eddig is kötelességük volt a hozzájuk tartozó csoportbizalmi tájékoztatása a fontosabb ügyekről/. Reméljük, hogy az ilyen szóbeli tájékoztatók esetleges - önkéntelen - torzításait csökkentik a közügyekről rendszeresen beszámoló röplapok. Ugyanakkor a magyarázatra és a vitára továbbra is lehetőség lesz.

A taggyűlések és csoportösszejövetelek elsősorban a kollektív eszmecsere és döntés lehetősége és gyakorlata miatt fontosak. Reméljük, hogy a fentiekben körvonalazott tájékoztatási rendszer - ha majd fennakadások nélkül működik - növelni fogja a rendezvények látogatottságát és a résztvevők aktivitását.

Az eddigiekben a KISZ-vezetőktől a tagság irányában kifejtett tájékoztatásról volt szó. Nyilvánvaló azonban, hogy ez a rendszer csak akkor tölti be szerepét, ha egyben az "alulról jövő" tájékoztatást is lehetővé teszi, sőt ösztönzi. Ezt a célt szolgálja a KISZ-vezetők, cikkirók telefonszámának közzélése, a tagok véleményének tervezett összegyűjtése /mini-közvéleménykutatások/, valamint az érdekvédelmi aktivistáknál, bizalmiánál létesítendő kártyakártyarendszer. És természetesen kulcsszerepet játszik minden egyes KISZ-tag is, hiszen bárki észreveheti és továbbíthatja a fontos információkat - mindnyájunk érdekében.

MÁNDY GÁBOR
/336-597/

Sportéletünkről - bizakodással

A Széchenyi Könyvtár - adottságainál fogva - igen kevés lehetőséget nyújt a sportolásra. A KISZ-tagoknak ki kell használniuk minden kínálkozó alkalmat, ha tenni akarnak valamit - az országos KISZ-akcióprogram szellemében - az "edzett ifjúságért". Mostanában a könyvtár állami vezetőségétől is mind több támogatást kapunk. Ennek nyomán fellendülőben van az OSZK sportélete. Vegyük sorra az egyes sportágak helyzetét, a lehetőségeket és az - egyelőre még szerény - eredményeinket.

Elég nehéz körülmények között kellett hozzákezdenünk labdarugó csapatunk megszervezéséhez. Voltak sportolásra kész fiatalok, de hiányoztak az anyagi feltételek. Lassan mégis kialakult egy stabilnak tekinthető társaság, s a leglelkesebbekből csapat alakult. A szervezés 1976 tavaszán kezdődött el.

A KISZ-szervezet vásárolt egy labdát. Amíg az időjárás engedte, különböző szabadterei pályákra jártunk, távol a könyvtártól. Öltözködnünk is a helyszínen kellett, és nem volt tisztálkodási lehetőség. Télen a korai sötétedés és a rossz idő különböző iskolák tornatermeibe kényszerített bennünket. A tornatermek az esti órákban szinte mindig foglaltak, különböző sportegyesületek bérlik őket. Ha mégis sikerült egy-egy estére szabad termet felkutatni, az iskolák vezetői nem igen adták azt bérbe. /Csak úgy tudtunk bejutni, ha a gondnoknak fizettünk, fejenként és alkalmanként 8-10 Ft-ot!/
1977 tavaszán a Szakszervezeti Bizottság és a KISZ támogatásával végre sikerült állandó és "legális" helyet szereznünk a Veres Pálné Gimnázium salakos pályáján. Átöltözni és fürdeni a Follack Mihály téri épület alagsorában lehet. Folyamatos játéklehetőséget biztosít, hogy beneveztünk a VIII. kerületi kispályás labdarugó bajnokságba, a Józsefvárosi Kupába. /Azóta a bajnokság befejeződött, számunkra szép sikert hozott: második helyezést értünk el./ Jelenleg 8-10 fiatal jár rendszeresen focizni, alkalmanként kb. ugyanennyien csatlakoznak. A társaság összetétele vegyes. A legkülönbözőbb munkahelyekről /vár, raktár, kötészet/ verődtek össze a tagok, a legfiatalabbaktól azokig, akik már betöltötték a harmadik X-et. Így amellet, hogy a labdarugás mindenki számára nyitott sportlehetőség, egymás megismerésében is jó szolgálatot tett és tehet. A csapat összetétele arra is biztosítéknak látszik, hogy a társaság hosszú ideig "életképes" lesz.

A labdarugók után az asztalitenisznek van a legnépesebb tábora, sokan érdeklődnek iránta az idősebbek közül is. A régi, igen rossz állapotban lévő asztalt áprilisban megjavították, de nem lehetett már teljesen rendbehozni. Kérésünknél eleget téve a közelmúltban új asztalt vásároltak. Tapasztalataink szerint 10-15 ember jár el játszani a díszterembe, ebből 5-10 a "törzsgárda". Az asztaliteniszben is beneveztünk a Józsefvárosi Kupába, ez kiváló alkalom lesz a figyelem felkeltésére.

Többen jelentkeztek, hogy teniszezni szeretnének. A pályabérlettel nekik vannak a legnagyobb gondjaik. Elsősorban azért, mert kevés a szabad, bérelhető pálya, s a bérleti díjak is magasak. A szervezők aktivitására jellemző, hogy nemcsak maguk kerestek pályát, de azt is vállalták, hogy saját zsebből is hozzájárulnak a kért 5.000 Ft-os pályabérlet befizetéséhez. A főépületből eddig tizen jelentették be igényüket. A többi épületet is beszámítva a tenisz szakosztály jövőjében is reménykedhetünk.

Sokan érdeklődnek olyan sportágak iránt is, mint az evezés vagy a sielés. Sajnos a csónakház bérleti díjai nagyon magasak, saját kishajó megvásárlására is 15-20 ezer Ft-ot kellene költeni. Talán érdemes lenne ezen a téren is nagyobb anyagi áldozatot vállalni /kisebb létszámú intézményeknek is van egy-egy kishajója!/, hiszen a Duna egészséges körülményeket, kellemes hétvégi programokat kínál.

Sokan érdeklődnek olyan sportágak iránt is, mint az evezés vagy a sielés. Sajnos a csónakház bérleti díjai nagyon magasak, saját kishajó megvásárlására is 15-20 ezer Ft-ot kellene költeni. Talán érdemes lenne ezen a téren is nagyobb anyagi áldozatot vállalni /kisebb létszámú intézményeknek is van egy-egy kishajója!/, hiszen a Duna egészséges körülményeket, kellemes hétvégi programokat kínál.

A sielők támogatása kevesebb pénzt emésztene föl. Az is nagy segítség lenne, ha a szállásköltségeket fedezné az intézmény /egy éjszakára fejenként 20 Ft-ot számolhatunk/. Esetleg sífelszerelést is lehetne vásárolni, majd kikölcsönözni. Így bizonyára kibővülne a sielők tábora.

Egyelőre ennyiben foglalhatjuk össze, mi történt a Széchényi Könyvtár sportéletében 1977 elejétől az év közepéig. Reméljük, hogy később még több eredményről számolhatunk be. A most is érezhető pezsgés, kezdeményezőkézség bizakodással tölthet el bennünket.

SOPRONYI JÁNOS sportfelelős
/134-400, 14/

Beszélgetés egy nyertessel

Kevesen tudják, hogy a Magyar Rádió "Ki tud többet Franciaországról?" elnevezésű műveltségi versenyét az Országos Széchényi Könyvtár egyik fiatal munkatársa, Köpeczi Nagy Gáborné /Héjjas Eszter/ nyerte. Ennek kapcsán beszélgettünk vele a versenyről, az előzményekről, a verseny hasznáról, a nyertes elképzeléseiről a jövőt illetően.

- Nem mindennapos dolog egy ilyen vetélkedőn győzni. Mondj valamit erről! Hogyan jutottál el eddig a sikerig?

- Szinte véletlenül. Egy éve végeztem az ELTE-n, francia-történelem szakon. Amikor a Rádióújságban januárban olvastam egy felhívást, hogy lesz egy ilyen verseny, gondoltam, megpróbálom. Miért ne? Volt a lapban egy TOTÓ, annak a kérdéseit kellett megválaszolni annak, aki benevez a versenybe. Beküldtem a válaszokat, és vártam. Kicsit meg is lepődtem, amikor megkaptam az értesítést, miszerint elfogadták a válaszokat, ekkor és ekkor jelenjek meg a rádió egyik stúdiójában. Ott kezdődött a verseny, ami három fordulóból állt. Az első fordulóban írásbeli feladatokat kellett megoldani, történelmi dátumokat, adatokat, versidézeteket kérdeztek.

- Nyilvános volt a verseny?

- Nem egészen. Csak a harmadik forduló anyagát vették fel, június 29-én közvetítették.

- Mennyire volt nehéz a verseny? Nem csak a "profik" tudtak helytállni?

- Egyáltalán nem. A második helyezett például egy gépészmérnök lett. Lényegében csak az általános tájékozottságra voltak kíváncsiak. A rendezést is csak dicsérni lehet, hiszen igyekeztek elkerülni, hogy belefulladás az adatözönbe. Az egyetlen negatívum a díjak aránytalansága volt. Az első két helyezett külföldi utat nyert, a többiek csak könyvjutalmakat. Egyáltalán nem tükrözte ez a tudásbeli különbségeket. Sok mulott a szerencsén.

- Végül is neked sikerült, s mint első helyezett utazhattál Franciaországba. Milyen volt az út?

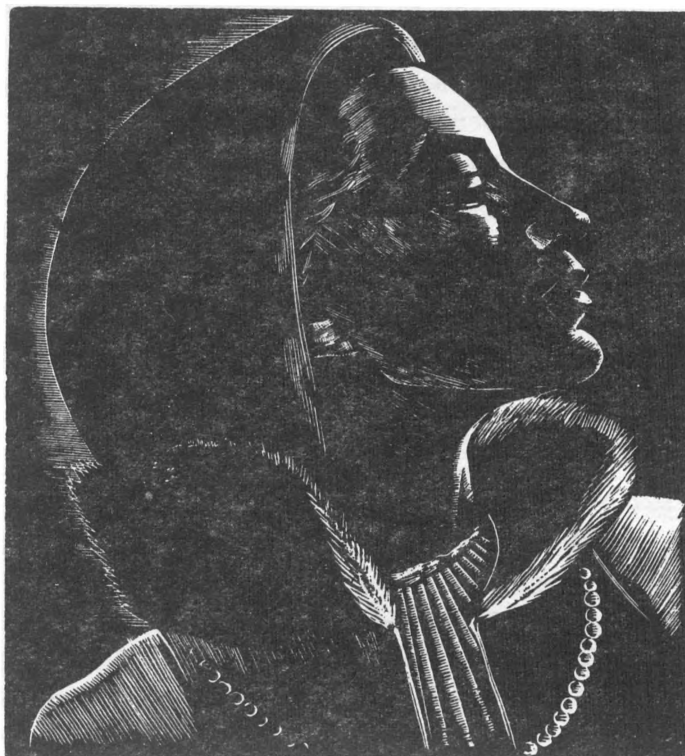
- Csodálatos. Néhány napot töltöttünk Párizsban, egy hetet az Alpokban, két napot pedig Normandiában, a tengerparton. Gazdag élményekkel tértünk haza /a hegyekben siiskolában is részt vettünk, ahol francia fiatalokkal egy

csoportba kerültünk, sokat kirándultunk/

- Mit "ér" az ember, ha megnyer egy ilyen műveltségi versenyt? Mennyire tudod felhasználni "gallisztikai" ismereteidet a munkában?

- Az egyetem után szinte belecsöppentem az OSZK-ba, elég sokáig tartott, amíg "aklimatizálódtam", amíg betanultam, ez sok energiámat felemésztette. Most már túl vagyok rajta, kezdek kikerülni a "hullámvölgyből". A Régi és Ritka Nyomtatványok Tárában dolgozom, a 16. századi külföldi nyomtatványok gyűjteményének katalógusát készítjük elő kiadásra. A munkám érdekel, leköt. Ami a vetélkedőhöz szükséges ismereteket illeti? Érdekes és izgalmas volt újra áttekinteni ezeket a tárgyköröket. Az egyetemen történelmi témából, Thököly-ről írtam szakdolgozatot, ezt szeretném tovább folytatni. A vetélkedőt inkább csak próbatételnek, tudásfelmérésnek tartom.

BELEZNAY LÁSZLÓ
/318-776/

Ortutay Gyula: Székely népballadák - 1935
Nagy Bihal Albertné
/Buday György fametszete/

KIADVÁNYAINK

(FAJCSEK Magda - SZILVÁSSY Zoltánné):
Magyarországi irodalom idegen nyelven.
A hazai szépirodalom fordításainak bibliográfiája. 1945-1968 közötti kiadások. (Szerk. - -.)
[Kiad.] az Országos Széchényi Könyvtár. Bp. 1975
[1976], OMKDK soksz. 797 l. - 24 cm.

A magyar bibliográfiák száma eggyel szaporodott. Csakhogy most ez a megállapítás önmagában kevésnek tetszik. Olyan bibliográfia született a Széchényi Könyvtár tájékoztató szolgálatának értékes gyűjtése nyomán, amely önmagunkról való ismereteinket teszi teljesebbé; s megadja a lehetőséget arra is, hogy pontosabban és igazabban lássuk helyünket a világban. Mit ér az ember, ha magyar? - kérdezte valaha nem csekély vívódások közepette Ady Endre, s a Nagyvilágnak, az Élet és Irodalomnak e tárgyba vágó vitái, önmarcangoló és hol bizonytalanul kérdező, hol ingerülten vádoló írásai jelzik, hogy kapcsolatainkat a világgal, ezen belül irodalmunk elterjedtségét még ma is kétségek, bizonytalanságok közepette vizsgáljuk, értékeljük. E bibliográfia legnagyobb és egyben multhatatlan érdeme az, hogy a kétségek kimondásához, a vitákhoz tényleket, anyagot, megbízható forrást ad. Csak mellékesen jegyezzük meg, hogy nem értjük egészen pontosan a "magyarországi" kifejezést. Ennek akkor lenne valóban értelme, ha nem csupán a magyarországi magyar, hanem az itt élő nemzetiségek irodalmát is fölvenné gyűjtési körébe. Egy másik megjegyzés is idekiváncsozik. Az előszóban - helyesen - vázlatos történelmi visszapillantást találunk. Ezek sorában Demeter Tibor Bibliographica Hungarica: Magyar szépirodalom idegen nyelven c., most már harmincnégy gépiratos kötetet kitevő művét is említi. Ehelyütt azonban nem ártott volna egy-két kritikai megjegyzést tenni, Demeter bibliográfiája nem tartozik a legmegbízhatóbbak közé ebben a műfajban.

Annál inkább az ismerttetett kötetünk. Példás önmegtartóztatással, tárgyra koncentrálva bontja anyagát: a magyar, angol, orosz nyelvű bevezetők után kerül sor az antológiákra /ezen belül: elbeszélések, költemények, színművek, népköltés, vegyes antológiák/, illetve az egyes szerzőkre /szépirodalmi művek, tanulmányok, esszék, utleírások, honismereti művek, ifjusági és gyermekirodalom/, majd a különféle mutatókra /névmutató, nyelvi mutató, kiadói mutató, tartalomjegyzékek/. Némi következetlenséget azonban itt felrőhatunk a

szerkesztésnek. A tanulmányok, esszék alfejezetben pl. Lukács György, Németh László és Illyés Gyula. De miért maradt ki Sőtér István francia nyelvű tanulmánykötete: Aspects et parallélismes de la littérature hongroise. Bp. 1966., Akad. Kiadó, 291 lap? Vagy a magyar komparatiztika reprezentatív gyűjteménye: Littérature hongroise - littérature européenne. Réd.: I. Sőtér et O. Süpek. Bp. 1964., Akad. Kiadó, 648 lap? Egyáltalában, hol a határ a "tanulmány" és az irodalomtörténeti értekezés között?

Mindez természetesen nem csökkenti az antológia használhatóságát, legfeljebb a jövőre nézve nagyobb körültekintést és megfontolást sugall. A lényeg az, hogy aki kézbe veszi ezt a bibliográfiát, megbízható képet kaphat a magyar irodalom idegen nyelvű fordításairól az 1945 és 1968 közötti periódusban. A kép nem fölemelő és nem lesújtó. Elsősorban a Corvina Kiadó tevékenységét méltathatjuk, de szép számmal akadnak jóhírű külföldi kiadók is, amelyek vállalják irodalmunk terjesztését. Más kérdés, hogy a megjelenés még nem ismertség, és különösen nem elismertség. De lehetőség mindkét irányba. S a felmérés ebben is segíthet. Bizunk abban, hogy az 1800 példányban kiadott bibliográfia mindenhová eljut, ahol hasznosítják tanulságait.

FRIED ISTVÁN

Egy új tájékoztató kiadványunk:

KÜLFÖLDI TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KÉZIKÖNYVEK
Országos Széchényi Könyvtár
Budapest
1975-
Szerk. Kondor Imréné

Az 1975-tel megszűnt Országos Gyarapodási Jegyzék helyébe két új szolgáltatást indított el az OSZK: ún. kliring-állomást hozott létre a Könyvek Központi Katalógusa keretében, valamint utjára indította az ugyanott szerkesztett Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyvek című országos gyarapodási jegyzéket. Ez utóbbiból két szám jelent meg eddig: az 1975. 1. és 2. füzet.

Most, amikor az Országos Szakmai Információs Rendszer tervezése és szervezése folyik, különösen jól érzékelhető mindkét szolgáltatás haszna, jelentősége. A Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyveknek a társadalomtudományi információs rendszer kialakításában lehet erjesztő-példamutató szerepe. Azzal, hogy információt nyújt a társadalomtudományokat közösen érintő általános művekről is, ill. hogy az egyes tudományágak szempontjából határtudománynak minősülő másik társadalomtudományi ágak anyagát is tartalmazza, mintegy megmutatja az együttműködés lehetséges és szükséges területeit kutatóknak és

könyvtárosoknak egyaránt.

Az első füzet részletes, világos előszavából megtudjuk, hogy a szerkesztők tágran értelmezik a "kézikönyv" fogalmát: beleértik az un. "alapvető, fontos, összefoglaló tematikájú" műveket is. Így különösen haszonnal forgathatják a kiadványt az egyes tudományágak már leszűrt eredményeiről tájékozódni kívánó kutatók, kulturpolitikusok, művészek, és megkönnyíti a szakemberek tájékozódását az adott tudományág segédtudományainak alapvető forrásai között is.

Az információs rendszerek egységesítő törekvéseinek irányába hathat a kiadvány bibliográfiai leírásmódja, amely az ISBD /M/-en alapul. A Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyvek egyben természetesen lelőhelyjegyzék is, s mint ilyen, nemcsak a könyvtárközi kölcsönzési kérések pontosításában segíthet a könyvtáraknak, hanem arra is lehetőséget ad, hogy a kialakulóban lévő társadalomtudományi információs rendszer koordináló szervei, ill. a szakközpontok tájékozódjanak az alapvető munkák beszerzéséről és eloszlásáról, s fölfigyeljenek az esetleges indokolatlan átfedésekre, vagy hiányokra.

Szerkezete az ETO rendszerét követi, csoportosítása megegyezik a Magyar Nemzeti Bibliográfia csoportképzésével, így használata egyszerű. Gazdagon utalozott; mutatói kellő eligazítást adnak az anyagban.

Az első füzet 1456, a második 1253 tételt tartalmaz, vagyis meglehetősen terjedelmes anyagot ahhoz, hogy a tervezett 5 ill. 10 éves kumulációt indokoltan tartsuk. Mivel az egyes füzetek anyagának összeállításakor nincs mód a művek minőségi válogatására, a kumulációk során esetleg ki lehetne hagyni majd azokat a könyveket, amelyekről időközben kitűnt, hogy kevésbé fontosak. Ha ilyen irányú válogatásra is vonatkozik az előszóban megfogalmazott cél, hogy ti. a kumulációk készítésekor a kézikönyvek hagyományos értelmezésének irányában kívánnak szelektálni, akkor hangsúlyozottan egyetérthetünk a szelekcióval.

A szerkesztőség, Kondor Imréné vezetésével, fontos igényeket elégít ki tehát a kiadvánnyal. Feltehetően annak is velük együtt örülnénk, ha a jövőben folyamatosan, rövidebb átfutási idővel, még frissebb anyagot közölve jelenhetnének meg számai.

SZ. NAGY LAJOS

KÖNYVTÁROS PÁLYÁK

Dr. Fajcsek Magda, magyar-latin-orosz szakos tanár, az OSZK Olvasó- és Tájékoztató Szolgálatának idén márciusban nyugalomba vonult osztályvezetője, a Szocialista Kulturáért érdemérem és a Munka Érdemrend ezüst fokozatának kitüntetettje. Az utóbbit most, nyugalomba vonulása alkalmából kapta.

- Talán kezdjük a végén: hogy teltek az első nyugdíjas hónapok?

- Munkában teltek, mert véletlenül latin fordítást ajánlottak föl, részben XVI-XVII. századi magyar tudósok latin nyelvű munkáiból, egy antológia számára, amely a Gondolat Könyvkiadónál fog megjelenni, és egy másik, ugyancsak náluk, Középkori esztétikák címmel megjelenő antológia számára.

- Hány évi szolgálat után ment nyugdíjba, és hány évet dolgozott túl a nyugdíjkorhatáron?

- Harmincnégy évi szolgálat után. Ebből huszonkét évet töltöttem a pedagógus pályán, és tizekettőt az OSZK-ban. Négy évet dolgoztam túl a nyugdíjkorhatáron.

- Nem lett volna értelme még maradni? Nem is kapacitálták?

- Nem kapacitáltak sem az elmenetelre, sem a maradásra, de családom nem lévén, nincs akinek számára gyűjtenem kellene, - és most már pihenésre is vágyom.

- Mi vezette annak idején, nemcsak a tanári pályához, hanem általában a humaniorák felé?

- Velem született hajlam volt. Tíz éves koromban tudtam, hogy latin tanár leszek. Szüleimnek nem kis erőfeszítésébe került, hogy ezt a kivánságomat teljesíthessék, hiszen akkoriban csak három olyan leánygimnázium volt Budapesten, ahol latint tanítottak. Így kerültem a Sophianumba, egy ismerős tanárnő segítségével. A Sophianumnak nagyon sokat köszönhetek. Világi tanárok tanítottak, csak az iskolavezetés volt a rend kezében. Tanáraim közül a legtöbbet Csapodi Verától, a fizikatanáromtól, Genthon Máriától, /Genthon István hugától/, a francia tanáromtól és - természetesen - latin tanáromtól kaptam.

- Kiket vall a szakmában - akár a magyar nyelv, akár az irodalom vagy a latin terén - mestereinek?

- Latin professzorom a rendkívül szigorú Huszti József volt. Irodalomból Horváth János, nyelvészetből Pais Dezső volt a mesterem.

- Hallhatnánk bővebben Horváth Jánosról? Hiszen a szakma úgy ismeri Fajcsek Magdát, mint Horváth-tanítványt. Sőt, mint a Horváth-tanítványt.

- Nála doktoráltam. Témám félig irodalmi, félig nyelvészeti jellegű volt: verselmélet. Így lett a második szigorlati tárgyam a magyar nyelv, Pais Dezsőnél.

- A felszabadulás előtt már publikált. Én a Magyar Csillagban olvastam egy verstani cikkét.

- Első publikációm a disszertációm volt, amelyet jutalomból nyomtatott ki a Magyarságtudományi Intézet. A Magyar Csillagban pedig megjelent egy tanulmányom első része, 1944-ben. A második rész közzétételére már nem kerülhetett sor, mert bejöttek a nácik és a lapot betiltották.

- Ezek a nagy mesterek hogy készítették fel hallgatóikat a tudósi-tanári pályára? - amelytől nyilván nem volt elválasztható a könyvtárak tudományos igényű használata. /Ez ma ugyanis - enyhén szólva - nem minden egyetemi előadóra jellemző./

- Legfontosabb követelmény volt a könyvek kézbevétele. Husztinál a legkomolyabb jegyzetes kiadásokból kellett készülnünk, napokat töltöttünk el a latin szemináriumban. Horváth János pedig mindig azt mondta: semmi mást ne csináljanak, csak olvassanak. Mivel ő akkor a reformációt adta elő, becsülettel merem állítani, hogy a Régi magyar költők tára nyolc kötetét kiolvastam és a vele kapcsolatos szakirodalmat is. Ez persze csak a kollokviumokra való készülést jelentette, mert a vizsga anyaga felölelte az egész magyar irodalmat.

- Elmondhatjuk tehát, hogy Horváth - a szó legjobb értelmében - maximalista volt?

- Igen. Egészen biztosan.

- Azt, hogy a tanári pálya mennyire volt önmegvalósítás Fajcsek Magda számára, nem kérdezem meg, mert - mint egykori tanítványa - a tanu hitelével mondhatom: teljes mértékben az volt. De azt megkérdezném, hogy az OSZK-ban töltött tizenkét év során, milyen folytatólagosságot látott korábbi, tanári munkával eltelt évtizedei, meg a könyvtáros pálya között?

- Megkaptam azt a minimális szabad időt, amely lehetővé tette, hogy huszonkét évi tanári tapasztalataimat módszertani könyvekben is közzétehessem. És persze megvolt ehhez a munkához a könyvtári háttér.

- Itt az osztályon gyakran volt olyan érzésem, /érzésünk/, hogy a szerencsésen megszaporodott fiataloktól körülveve csak kiütközött a pedagógusvér.

- Persze. A könyvtárhoz való átkerülés nekem teljesen természetes dolog volt, olyan, mint mikor egy sportoló idővel elmegy edzőnek. Ezt a lehetőséget Jóboru Magda főigazgató adta meg azzal, hogy lehetővé tette "átnyergelésemet" egy olyan munkakörre, amely kapcsolatban van az előzővel.

- Nyilván nem tudna itt olyan, az OSZK-val kapcsolatos kérdést említeni, amit /inkább többször, mint egyszer/ valamilyen házi, vagy szakmai fórumon föl ne vetett volna. De tudjuk, hogy mint könyvtáros, többször is megjárta a Szovjetuniót, és néhány hónapot - ösztöndíjjal - Párizsban is töltött. Mik voltak - itthon is hasznosítható - legfőbb tapasztalatai?

- A Szovjetunióban óriási lehetőségeket biztosítanak a tudományos kutatók részére. A mi egyetlen tudományos olvasónkkal szemben például a moszkvai Lenin Könyvtárban öt szakkutató terem van, háromszáz-háromszáz férőhellyel. Párizsban pedig a technikai fejlettség sokkal magasabb szintű a miénknél, legyén

szó akár a mikrofilmleolvasó készülékekről, akár más könyvtári szolgáltatásokról. De remélhető, hogy a mi fejlődésünk is ebbe az irányba halad majd.

- Gondolom, az itt eltöltött tizenkét év után a könyvtár munkájától nem kíván - a nyugalomba vonulással sem - teljesen elszakadni. Ugy tudom, ösztönözték is a további együttműködésre.

- Igen. A Borsa Gedeon vezette Régi Magyar Nyomtatványok-csoportban szeretném hasznosítani latin és egyéb nyelvtudásomat.

- Köszönöm a beszélgetést.

MELCZER TIBOR

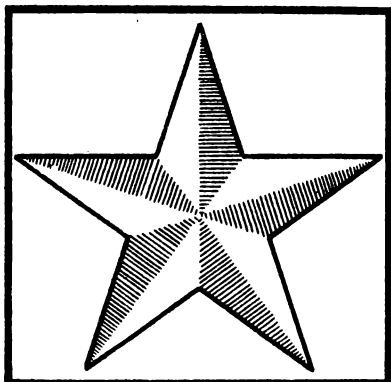

A Tribute to Gyula Illyés
/Hódolat Illyés Gyulának/ - 1968

Cimkép

/Buday György fametszete/

KÖNYVTÁRUNK É L E T É R Ő L

A PÁRTSZERVEZET TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Alapszervezetünk 1977. június 22-én tartott taggyűlésén Rácz Aranka előterjesztésében meghallgatta, majd megvitatta a szakszervezetben dolgozó kommunisták munkájáról szóló értékelést. /Az erről szóló részletesebb beszámolót a következő számban közöljük./

Ugyanezen a napon Mándy Gábort, a KMK munkatársát, a KISZ-vezetőség tagját a jelenlévő kommunisták teljes egyetértésben pártszervezetünk tagjává fogadták.

1977. április 1. és június 30. között alapszervezeti vezetőségünk 7 alkalommal tartott ülést. Napirenden a következő témák szerepeltek:

- a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemre hét fő beiskolázása;
- május 1. megünneplésének előkészítése;
- a Raktári Osztályon felmerült munkaszervezési gondok megbeszélése;
- jutalmazási javaslatok a hosszú évek óta társadalmi munkát végzők számára;
- az OSZK és a KMK káderhelyzetéről szóló jelentés megvitatása;
- a pártépítés aktuális gondjai /jelenleg 8 tagfelvételi kérelmet tartunk nyilván/;
- külföldi tanulmányutakra, ösztöndijra vonatkozó pályázatok anyagának véleményezése.

Külön szeretnénk kissé bővebben foglalkozni az 1977. június 15-én tartott kibővített vezetőségi ülés anyagával, amelyen Németh Mária előterjesztése alapján az OSZK-ban folyó kutatómunka helyzetét vitattuk meg Jóboru Magda, Havasi Zoltán, Zircz Péter és Papp István segítségével. A több mint két órás ülésen elhangzottakat és az írásbeli dokumentumokat csak nagyon töredékesen tehetjük itt közzé. Ennek ellenére meggyőződésünk, hogy az alábbi rövid összeállítás is hozzájárulhat az OSZK dolgozóinak tájékoztatásához.

Elsőként tekintsünk át néhány dokumentumot, melyeket Németh Mária tudományos titkár, illetve Papp István a KMK igazgatója állított össze.

Helyzetkép az OSZK-ban folyó kutatómunkáról

I.

Az OSZK elméleti, kutató-fejlesztő tudományos tevékenységét az a társadalmi igény határozza meg, amely a könyvtárügyi vezető szervek, az MTA társadalomtudományi osztályai és bizottságai részéről a kutatóhelyek és kutatók felől jelentkezik, valamint az a szükségesség, amely a könyvtári technika és a nemzetközi együttműködés rohamos fejlődéséből következik.

Az igény erősödő tendenciát mutat és egyre szervezettebb formát ölt: utmutatást várhatunk a KM Tudományos Koordinációs Bizottságától, illetve annak Titkárságától, a KM Könyvtárügyi Osztályától. Az MTA I. osztálya és bizottságai - elsősorban a Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottság /ez utóbbi különbizottságai is/ - rendszeresen foglalkoznak tudományos munkánk egészének, illetve részterületeinek /hungarika problémakör/ kérdéseivel.

Természetesen az OSZK nem várja passzívan a kívülről érkező indításokat, hanem aktív önvizsgálattal maga is szembenéz elméleti-tudományos tevékenysége helyzetével és fejlesztési lehetőségeivel.

Az 1975 júniusában megtartott Vezetői Tanács a "Tudományos munka és kiadványi tevékenység az OSZK-ban" c. előterjesztést megvitatta és jóváhagyta.

Az abban kifejtett álláspont alapján került sor az un. "konkrét" terv összeállítására. Ez a főosztályvezetők és osztályvezetők közreműködésével 1975 őszén készült el. /Nem teljes, mert nem terjed ki a könyvtári elméleti, kutató-fejlesztő tevékenységre, a hungarika munkálatokra./

1976 elején fogalmaztuk meg az OKDT számára a könyvtár 5 éves kutatási tervét; ebbe a kutató-fejlesztő tevékenység már beépült. /A hungarika-feladatokat még ebbe sem lehetett belevenni./

1976-ban megalakult a Wix Györgyné vezette alkalmi hungarika bizottság, amely az év első felében kidolgozta a hungarika fogalom definícióját és javaslatot tett a továbblépés mikéntjére.

1976 utolsó negyedében megalakult Havasi Zoltán főigazgatóhelyettes vezetésével a Hungarika Koordinációs Munkabizottság, amely tevékenységének középpontjába az MTA Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottsága számára készülő hungarika-dokumentumok kerettervének megvitatását helyezte.

1976 folyamán az intézmény pártszervezetének vezetősége is vizsgálódásba kezdett a nálunk folyó elméleti-kutató-tudományos munka hatékonyabbá tétele érdekében /ilyen jellegű munkálatokat már a korábbi években is végzett/.

Ugyancsak tervszerűbb, összehangoltabb, igényesebb munka lehetővé tételét szolgálja az a Tudományos és Közművelődési Tanács, amely ez év áprilisában kezdte meg működését.

Bevárva az OSZK-n kívüli és a belső vizsgálódások eredményeit, szembenézve az ujonnan megfogalmazott társadalmi igényekkel, valamint a saját munkával szemben támasztott kívánalmakkal, a könyvtár Vezetői Tanácsa ez év őszén ismét napirendre tűzi e kérdéskör egészét.

II.

Az 1975-ben született vezetői tanácsi döntés a tudományos munka súlypontját a nemzeti könyvtári funkciókból és a gyűjtőkörből adódó kutatásokra helyezi. Munkánk előterében elsősorban színvonalas katalógusok létrehozása, katalóguskiadványok közreadása, mind nagyobb területet és időszakot átfogó nemzeti bibliográfiai regisztrálás és a hungarika feltárás /forrásfelkutatás és feldolgozás/ áll.

Ebből az elsődleges feladatkörből fakad a következő is, amely a szakkönyvtári tevékenység kifejtésében fejeződik ki /pl. az irodalomtudományi bibliográfiai munkálatok/.

Az utóbbi jó megoldását segítik viszont azok az egyéni kutatások, amelyek szakembereink /irodalomtörténészek, történészek stb./ tájékozottságát, egyben az ország tudományos életében való aktív részvételünket is hivatottak biztosítani.

Nemzeti könyvtári kötelezettségeinkből adódóan fontosnak érezzük, hogy könyvtárunk a nemzeti művelődés értékeinek és emlékeinek feltárásában is részt vegyen. Elsősorban az intézmény történetének megírásával, művelődéstörténeti és a széles értelemben vett könyvtörténeti tudományos tevékenységgel.

Az intézményünkben folyó kutatásnak igen fontos feladata, hogy a könyvtári munka korszerű viteléhez és - a könyvtár különleges funkciójából következően - a könyvtári rendszer fejlesztéséhez is elvi alátámasztást adjon.

x

Azt a tevékenységet, amelyet pedig a sokrétűség jellemez, - a rövidebb fogalmazás kedvéért - általában egy-két szóval, a tudományos munka, illetve kutatás kifejezéssel foglaljuk össze. Ide soroljuk az intézeti elméleti munkát, a tudományos igényességgel készülő, a tudományos képzettséget igénylő vállalkozásainkat, tudományos segédeszközök létrehozását, kutató-fejlesztő jellegű feladatainkat, valamint a tényleges tudományos kutatást. E fogalmak elhatárolása szinte lehetetlen /ezért is keverednek/, a szóhasználat sem következetes. Gyűjtőfogalomként használva őket tartalmi, jellegbeli összetettségükről nem feledkezhetünk meg.

III.

Intézményünkben a kutatás részben tervmunkaként, részben az ún. kutatónapokon folyik. E két forma azonban sem szervezeti, sem tartalmi elhatárolást nem jelenthet. Egyrészt azért nem, mert az utóbbi semmiképp sem lehet öncélú, hanem közvetlenül vagy közvetve a tervmunkát segíti, tehát az intézeti tevékenység egészének szerves részét képezi. De a tartalmi szétválasztás sem lehetséges, hiszen több hivatali munka elvi megalapozása kutatónapokon történik. Máskor ezen a módon biztosítható osztálymunkába be nem iktatható könyvtári feladatok megoldására heti 8 órányi idő.

x

A kutatás két formáját egységnek tekintve helyes, ha elsősorban a tervmunkában szereplő elméleti-tudományos feladatokat vesszük számba, figyelembe véve az azokhoz kapcsolódó kutatónapokat is. Az áttekintés alapjául az ötéves kutatási terv és az ezt fedő intézeti terv szolgál. Az ötéves terv leszögezi:

"A nemzeti könyvtárban folyó kutatás:

- segédleteket készít - gyűjteményére alapozva és nemzeti könyvtári funkcióit teljesítve - a tudományos munka támogatására /gyűjteményi katalógusok, bibliográfiák, hungarika-feltárás stb./;
- tudományosan kvalifikált munkatársainak tevékenysége révén hozzájárul a magyar könyvtörténeti, művelődéstörténeti, irodalomtörténeti és történelmi kérdések megoldásához;
- elméleti megalapozást biztosít a könyvtári munka korszerű viteléhez és ezzel a nemzeti könyvtár szolgáltatásainak emeléséhez /gépesítés, hazai és nemzetközi együttműködés stb./, továbbá - a könyvtár különleges funkciójából következően - a könyvtári rendszer továbbfejlesztéséhez is elméleti alátámasztást ad."

x

Az elmúlt években egyre nagyobb jelentőségűvé vált az az elméleti, kutató-fejlesztő munka, amely a könyvtári tevékenység korszerűsítését, a nemzetközi együttműködés lehetőségeinek megteremtését célozza. Terveinkben mind nagyobb helyet foglalnak el az ilyen jellegű feladatok és szinte napról napra újabbak megoldására kényszerülünk.

Ötéves tervünk részletesen felsorolja ezeket, természetesen olyan módon és mértékben, ahogy azt ezen az állandóan változó, formálódó területen lehet.

Arra azonban még nem fordítottunk figyelmet, hogy az elméleti és a fejlesztő tevékenység egészével, mint kutatómunkánk egyik fő részével kiemelten - a részfeladatokat egységben szemlélve - foglalkozunk. Ezért e kérdéskört, főleg a benne rejlő problémákat most nagyobb hangsúllyal tárgyaljuk.

Távlati tervünk részletesen leírja

- azokat a feladatokat, amelyek az MNB gépesítéséből, a rendszer továbbfejlesztéséből és hasznosításából hárulnak reánk;
- azokat az elméleti vizsgálódásokat, amelyek az új technikára való áttérés következtében beálló változásokat megalapozzák a könyvtár saját munkájában és országos viszonylatban is;
- számos feladatot tartalmaz, amelyek elvi kidolgozása a nemzetközi együttműködésbe, közös vállalkozásokba való beilleszkedésünk előfeltételeként jelentkezik /szabványosítás stb./;
- felvet olyan kérdéseket is, amelyek például az új típusú nemzeti könyvtár gyűjtőkörére, a patriotika gyűjtés fogalmára, dokumentumtipusaira, a gyűjteményhatárookra, a dokumentumok tartalmi feltárásának módozataira vonatkoznak.

A terv összeállítása óta is újabb és újabb feladatok jelentkeznek: országos szolgáltatások, rendszerek szabályozása, utasítások kidolgozása, a restaurálás elméleti kutatásainak megalapozása, - hogy csak néhányat említ-

sünk a sok közül.

A könyvtári módszertani, elméleti, kutató-fejlesztő tevékenység soha nem tapasztalt "felfutásának" lehetünk tehát jelen pillanatban szemtanúi.

Az első kérdés, amely a tervvel kapcsolatban felvetődik az, hogy ezeket a feladatokat sikerül-e 1980-ig megoldani?

A mai helyzet alapján /minden illetékes főosztályvezetővel való megbeszélés nyomán/ általában igennel válaszolhatunk. A kijelölt munkák nagy része megindult és abban az irányban halad, ahogy azt az intézet vezetői helyesnek tartották. Öt év távlatában természetesen változásokkal számolhatunk, de ezek a részleteket, nem pedig az egészet fogják érinteni.

A második kérdés szükségszerűen az, hogy kik azok, akik e magas szakmai tudást igénylő feladatokat elvileg kidolgozzák, elméletileg /és gyakorlatilag/ megalapozzák.

Erre ma szinte egy szóval lehet válaszolni: a vezetők, mégpedig elsősorban a főosztályvezetők és az osztályvezetők. /A legfelsőbb vezetés tagjait ez a felmérés nem érinti./ Ők is általában munkaidő után és hét végén foglalkoznak ezekkel a problémákkal.

Azt, hogy ez így helytelen és hogy miért az, aligha kell magyarázni. Inkább a helyzet indítékait kellene megkeresni.

Anélkül, hogy a gyökerekig lenyulnánk és mélyebb elemzést végeznénk, helyzetképként kell rögzíteni azt a sajnálatos tényt, hogy az OSZK vezetőgárdája mellett nem állnak megfelelő számban az elméleti témák iránt érdeklődő és azok megoldását szakmai tudásuk alapján vállaló munkatársak.

A vezetők tulterheltek. Ennek ellenére - márcsak a jövőt tekintő felelősségükből adódóan is - szívesen vállalnák a fiatalok tanítását, elméleti munkába való bevonását. De a fiatalok többségére a jó dolgozó, jó végrehajtó megjelölés illik, a szakma /hivatás?/ iránti érdeklődés, megbecsülés - legalábbis magasabb fokon - sokszor hiányzik. Vannak, akik szinte restellik, hogy könyvtárosok és jó képességeiket más szakterületen bontakoztatják ki. Példaként említhetjük, hogy tíz fiatalunk dolgozik egyetemi doktori disszertációján: nyolcan nem könyvtártudományi, ketten könyvtártudományi témán. Utóbbiból is egy nyomdászattörténeti, egy pedig sajtótörténeti vonatkozású. De jellemző adatként említhetjük meg azt is, hogy az 1973-ban az egyetemet nem könyvtárszakon végzett munkatársaink számára - az ELTE Könyvtártudományi Tanszéke vezetésével - szervezett felsőfokú könyvtárostanfolyam 19 fiatal hallgatója közül 11 már nem dolgozik könyvtárunkban. /közülük egy meghalt./

Az alaphelyzet - kiélezetten megfogalmazva - egyértelmű: fokozódó elméleti, kutató-fejlesztő feladatok /amit ma erejük megfeszítésével a vezetők látnak el/, ugyanakkor jól dolgozó, de többségükben passzív, a kívánalmakhoz felnőni nem akaró, vagy a könyvtárosságot csak "ugródeszkaként" felhasználó fiatalok. Káderpolitikánk alapkérdése lenne, hogy ezt a súlyos ellentétet valahogy áthidalja, feloldja, az elért színvonal fenntartását biztosítsa.

Az elmondottakat megerősíti a kutatónapok elemzése is. Hatan kértek és kaptak aktuális /mai vonatkozású/ könyvtár-elméleti témákra kutatónapot: két főosztályvezető, három osztályvezető és egy helyettes osztályvezető. A fiata-

lok köréből évek óta nem jelentkezett ilyen témával senki, illetve az egyetlen is egy év után más kutatási területre ment át.

x

A nemzeti könyvtári funkcióinkból és gyűjteményeinkből adódó elsődleges kutatások az öt éves terv előirányzatának megfelelően folynak. Így a latin kódexek katalógusának munkálatai, az egyházi könyvtárak középkori kéziratok leltárának és 16. századi külföldi nyomtatványok katalógusának összeállítása, az antikva katalógus szerkesztése, a RISM számára történő számbavétel, a kéziratos térképek feldolgozása stb.

A nemzeti bibliográfiai feladatok /kiadványok, nyilvántartások/ teljesítése is az előírt ütemben történik.

Az RMNY munkálatai tervszerűen haladnak /1980-ig a 2. és 3. kötet is nyomdakész állapotba kerül/; párhuzamosan dolgoznak a 18. századi anyag összegyűjtésén. Az un. Horthy-korszak bibliográfiai munkálatai befejeződnek az öt éves tervidőszakban.

A hungarika-kutatással kapcsolatos feladatok közül a bennünket legjobban érintő regisztráló-munkák számbavétele most van folyamatban. Ezek egy része szervesen kapcsolódik a nemzeti bibliográfiai tevékenységhez /RMNY, sajtó-bibliográfia, külföldi magyar kiadványok számbavétele stb./, másrészt központi nyilvántartó munkánkhoz /kéziratok országos nyilvántartása stb./. Az MNB Szerkesztősége kurrens hungarika bibliográfiáit már a hetvenes évek eleje óta megjelenteti, azokat - éppen 1977-től kezdődően bővített formában - rendszeresen közreadja. Készülnek /részben elkészültek/ a szomszédos országok magyar nyelvű könyvtermését regisztráló ciklusbibliográfiák is /1961-1970/.

A hungarika regisztrálás egy része tehát már tervbe építetten folyik, más részének megoldása a lehetőségek megteremtésének függvénye.

Szakkönyvtári feladataink közül az irodalomtudományi bibliográfia közreadása került előtérbe, munkálatai megfelelő ütemben folynak.

Összefoglalóan megállapítható, hogy az öt éves tervbe iktatott feladataink közül az e csoportba tartozókat sikerült reálisan megfogalmazni és azok teljesítése biztosítottnak látszik. Nyitott kérdésként kell kezelni a hungarika-munkálatok - a tervben egyedileg még nem jelzett részének - megvalósítási lehetőségeit.

Az ide tartozó munkákat a következő kutatónapi tevékenység egészíti ki:

RMNY	1	kutatónap	/1 fő/
Bibliográfiai módszertan	1	"	/1 fő/
Hungarika regisztrálás	3,5	"	/4 fő/
Kisebb gyűjteményi egységek feltárása	3	"	/3 fő/
Magyar irodalmi folyóiratok bibliográfiája	1	"	/1 fő/

x

Az előbbi csoportban felsorolt feladatokhoz szervesen kapcsolódik az a tevékenység, amely a kutatónapok munkái egyik jelentős részét képezi. /Ezeket a terv - egyedi kutatásokról lévén szó - csak témaszerűen jelzi; a helyzetet és teljesítményt nincs mihez hasonlítani./

Igy a munkánkat segítő és kiegészítő könyvtörténeti kutatások /nyomdá-
szat-, könyv-, sajtó- és cenzuratörténet/:

6,5 kutatónap /7 fő/
+ 2 " disszertáció írásra;

a könyvtári létünkben adódó könyvtártörténeti munkálatok /az OSZK, illetve más könyvtárak története/:

5,5 kutatónap /6 fő/;

valamint a szakkönyvtári funkciók színvonalas ellátását biztosító egyéni ku-
tatások:

17,5 kutatónap /18 fő/
+ 8 " disszertáció írásra.

A kutatónapok elbírálásának kérdései

Ki kaphat kutatónapot

Kutatóidőben csak az részesülhet, aki már tudományos eredményeket tud felmutatni. Ez a kedvezmény tehát a bizonyított tudományos kutatás támogatására, nem pedig egy-egy munkatárs szárnypróbálgatásainak elősegítésére szolgál. Kivételt csak abban az esetben teszünk, ha fiatal dolgozóink - igazoltan - egyetemi doktori disszertációjukat készítik. Ennek megírásához két éven keresztül heti 8 óra időt engedélyez számukra a könyvtár főigazgatója.

A kutatónapokat az osztályvezetők, főosztályvezetők, valamint a tudományos titkár indokolása alapján az intézmény főigazgatója engedélyezi. Döntésénél elsősorban a kutató addigi munkásságát /publikációit/ veszi figyelembe, folyamatos kutatásnál az adott témára vonatkozó feldolgozás eredményeit. Egyszerűbb ez az un. könyvtártudományi területen, ahol a kutató képességeit, felkészültségét és munkája eredményességét egész szakmai környezete meg tudja ítélni. Az egyéb /irodalomtudományi, történelmi stb./ témák elbírálásához már külső segítséget is igénybe kell venni. Minden ilyen típusú kutatás esetében szükséges annak az intézménynek /az intézmény vezetőjének/ igazolása, amelynek keretében az adott kutatás folyik. Ez biztosítja a kutatás irányítását, szervezett vitelét, és - általában - garanciát nyújt a kutatóidő produktív felhasználására is. Az akadémiai fokozattal rendelkezőktől igazolást természetesen nem kérünk.

Szerencsésnek bizonyult az un. kutatóidő /heti 4 óra/ bevezetése az olyan dolgozóink számára, akik még nem bizonyították kutatói képességeiket, de elvi-történeti munka végzésére vágnak. A heti 4 órát - munkatervbe iktatva +

a főosztályvezető és osztályvezető engedélyezi. Jelenleg három munkatársunk részeseül ebben a kedvezményben.

Sokszor felmerül az a kérdés, hogy fiataljaink előtt nyitva áll-e a kutatónap elnyerésének lehetősége. Tapasztalataink szerint tudományos munka végzésére - arra alkalmas munkatársainkat - nem igen kell ösztönözni. A jó-képességű, rátermett fiatalok elvi feladatok megoldása iránti igényeikkel, kutatónapra kéréseikkel maguk is jelentkeznek. Adottságaikat, azok kifejlődését és irányát természetesen figyelemmel kíséri - már csak a káderutánpótlás szempontjából is - a mindenkori szakmai vezetés. Így aligha van olyan fiatalunk, aki képes lenne tudományosan dolgozni és ne kapná meg erre a megfelelő támogatást, a kutatási lehetőséget.

A kutatónap tevékenység ellenőrzése

A végzett munka érdembeni elbírálására egyre több gondot fordítunk. A kutatók az év végén jelentésben számolnak be kutatásaikról. Ezek segítségével - ha az első évben még nem is teljes - de egyre pontosabb képet alkothatunk tudományos tevékenységükről. Különösen akkor, ha ezeket a beszámolókat és az évenként egyszer kötelezően bejelentett publikációkat egybevetjük. /Az évi bejelentésekből a tudományos titkár katalógust állított fel, ennek segítségével minden munkatársunk publikációs tevékenysége figyelemmel kísérhető./

A kutatóidő ellenőrzését szolgálják a már említett külső intézményi igazolások, valamint az esetenkénti vizsgálatok is. 1976 folyamán például a könyvtártörténettel foglalkozó kutatók munkáját elemezte és bírálta felül egy három tagú belső szakmai bizottság.

Ha a kutatónap tevékenység nem mutat fel eredményeket, úgy a könyvtár főigazgatója a kutatóidő további igénybevételét nem engedélyezi.

A már említett vizsgálat nyomán könyvtártörténeti kutatónaposaink közül 1 fő önkéntesen visszalépett a kutatástól /további egy munkatársunk hivatali elfoglaltsága miatt kényszerült erre/. Van, aki idén még 4 órát kérve befejezi gyűjtött anyagának feldolgozását. Egyik dolgozónk kutatói tevékenységét a főigazgató függesztette fel. Ugyanakkor megvont egy nem könyvtártudományi kategóriába tartozó kutatónapot is.

A kutatónappal támogatott témák számának alakulása 1967-1977-ig

	kutató	téma összesen	ebből könyv- tártudományi	egyéb
1967.	45	45	30	15
1968.	52	52	36	16
1969.	55	57	40	17
1970.	56	56	38	18
1971.	52	54	33	21
1972.	57	59	37	22
1973.	56	58	35	23

	kutató	téma összesen	ebből könyv- tártudományi	egyéb
1974.	51	54	32	22
1975.	58	62	37	25
1976.	58	62	35	27
1977.	56	58	31	27

53% 47%

A kutatóidőben részesülők kor szerinti megoszlása

25-29 év között	6 fős /4 dissz./
30-34 "	8 fős /5 dissz./
35-39 "	4 fős /1 dissz./
összesen	18 fős
40-44 év között	6 fős
45-49 "	8 fős
50-54 "	14 fős /ebből nő: 8 fős/
55-59 "	8 fős /ebből nő: 4 fős/
60- éves kortól	2 fős /ebből nő: 1 fős/
összesen	38 fős

A KMK-ban kutatónap nincs rendszeresítve, a dolgozók munkaterveibe beépülnek a kutatások. Szükség esetén meghatározott munkákra kaphatnak egyesek kutatóidőt.

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ kutató és fejlesztő tevékenységéről

- 1./ Az OKDT gondozásában készült el a magyar könyvtárügy 1976-1980-ra szóló középtávú kutatási programja. A KMK öt éves tervének összeállításakor ezt a programot tekintettük kiindulópontnak abból a megfontolásból, hogy a KMK-nak igazodnia kell a könyvtárügy előtt álló legfontosabb feladatokhoz. Így a jelen tervciklusban éves munkaterveink és beszámolóink is ezt a szerkezetet követik.
- 2./ K+F tevékenységünk súlypontjait a KMK öt éves terve /1976-1980/ bevezetője fogalmazza meg. E komplex feladatok áthatják a KMK minden részlegét és felölelik minden funkcióját, így szükségképpen a K+F-et is.
- 3./ Nem ismertetem itt az öt éves terv szövegét, amikor a KMK kutatási főirányairól szólok. A legfontosabbak közül is háromról teszek említést:
 - a. Az olvasáskutatás összefoglaló névvel jelzett kutatási főirányon belül a következő kiemelt feladatok szerepelnek:
 - a szépirodalmi izlésszerkezet alakulása és befolyásolhatósága;

- az olvasási kultúra kialakulása /óvodáskortól az általános iskola befejezéséig/;
 - a könyvtár társadalmi szerepe;
 - a könyvtár pedagógiai funkciója.
- b. A könyvtári rendszer fejlesztését célzó munkálatok szakmai irányelvek kidolgozását, könyvtárpolitikai döntések előkészítését, a rendszer szolgáltatásainak és működésének javítását célozzák.
- c. A könyvtári technológia terén elsősorban adaptációs kutató-fejlesztő tevékenységre van szükség. E területen látszik a legnagyobb ellentmondás a fejlődés követelményei és a rendelkezésre álló személyi és anyagi /elsősorban beruházási/ kapacitás között. Ugyanakkor a könyvtári technológia korszerűsítése, ami elsősorban a számítógépek általános alkalmazását jelenti, könyvtárügyünk kulcskérdésévé vált.
- 4./ Kutatás helyett pontosabb kifejezés a kutatás-fejlesztés, mivel jobban hangsúlyozza kutatómunkánk gyakorlatra való irányultságát, továbbá jelzi azt a tényt is, hogy a feladatok jó része adaptációs jellegű kutatásokat kíván /a nemzetközi fejlődéssel való lépéstartás, a külföldi eredmények hasznosítása és átültetése/.
- 5./ A KMK tevékenységét több funkció szoros összefonódása jellemzi: kutatás, oktatás, módszertani tanácsadás, szolgáltatás, szakirodalmi tájékoztatás, könyvtárpolitikai döntéselőkészítés stb. együtt és egymás mellett él. A kutatási-fejlesztési tevékenység azonban alapozó jellegűnek tekintendő, lévén a színvonalas gyakorlat elengedhetetlen előfeltétele.
- 6./ Kutató-fejlesztő munkánk gyakorlatra való orientáltságára példaképpen az Olvasáskutatási Osztály tevékenységét hozom fel. A művelődéskutatás területén alapkutatásnak minősíthető vizsgálódások is szoros, mondhatnám közvetlen kapcsolatban állnak a könyvtári gyakorlattal: az izlésszerkezetre és a szépirodalmi művek befogadására vonatkozó kutatásokhoz módszertani kísérletek lefolytatása és olvasmányajánlási eljárások kidolgozása csatlakozik; a nagykönyvtárakban kialakult interperszonális kapcsolatok elemzése alapot nyújt az elszemélytelenedés veszélyének kiküszöböléséhez; a könyvtári klubok működésének felméréséhez módszertani tanácsadás kapcsolódik stb. Hasonló példákat lehetne sorolni az osztályozáselmélet, a könyvtári ellátás tervezése, a könyvtárápítészettől is.
- 7./ Fontos láncszeme a K+F tevékenységnek az utóbbi években kibontakozott magas színvonalú továbbképzés. E tanfolyamok abba a ciklusba illeszkednek bele, amely a kutatástól, kísérlettől az eredmények közzé tételén keresztül a gyakorlatra kifejtett hatásig terjed. Ugyanakkor a továbbképző tanfolyamok hallgatósága egyben a kutatási utánpótlás egyik forrása is. Itt említjük meg, hogy a könyvtárosképzésben számos munkatársunk vesz részt oktatóként /ELTE, az egri Tanárképző Főiskola kihelyezett tagozata/.
- 8./ Elfogultság nélkül megállapítható, hogy a könyvtári és informatikai K+F tevékenység számára megfelelő szakirodalmi információs bázist biztosítunk országos viszonylatban is. Információs kiadványaink rendszere megszilárdult, s a kiadványok iránt megmutatkozó hazai és külföldi érdeklődés egy

re növekszik.

- 9./ A KMK hagyományos funkciója a kutatásszervezés. Mind szélesebb körben építjük ki külső munkatársaink gárdáját, illetve egyre növekvő kutatáspolitikai orientációt adunk az egyes intézményeknek. Az előbbire azért van szükség, mert már régóta bebizonyosodott, illuzórikus dolog egyetlen szervtől elvárni a kutatási feladatok megoldását /s tegyük hozzá, helytelen és hibás koncepció is volna/, az utóbbi közvetlen célja pedig a könyvtári tevékenység minőségi fejlesztésének az elősegítése.

A kutatásszervezés számos eszközével élünk /munkacsoportok szervezése, egyéni kutatási megbízások, magas szintű továbbképzés, konzultáció stb./, s a jelek szerint mind hatékonyabban. A könyvtárak általában készek a kooperációra, ámár továbbra is jelentkeznek az ismert negatívumok /pl. az OKDT elnökének felhívására az ELTE Könyvtára, az MTA Könyvtára, az OMKDK és még néhány más nagy könyvtár nem jelentette be öt éves kutatási tervét/

- 10./ Súlyt helyezünk arra, hogy a KMK K+F tevékenységét minél több és erősebb szál fűzze az egyes tudományágak intézményeihez, szerveihez, műhelyeihez, akadémiai testületeihez. Kapcsolataink kielégítően fejlődnek és pozitív irányban befolyásolják teljesítményeinket.

- 11./ Az OSZK-val a kapcsolataink elsősorban a szolgáltatások terén fejlődtek kielégítően, a K+F területén kevésbé. Érdemes volna az okokat megvizsgálni; itt csak feltételesen említek néhányat: eltérő kutatási tematika és érdeklődés? - a KMK bizonyos témákban való gyengesége? - a célszerű munkamegosztás? - a fiatal könyvtárosok gyenge szakmai érdeklődése?

- 12./ Folyamatosan napirenden tartjuk saját dolgozóink kutatói továbbképzését. Az érdekeltekkel megbeszéltük pályaképeikre vonatkozó elképzeléseiket és az intézeti elvárásokat, szinte erőnkön felül iskoláztunk be felsőfoku tanintézetekbe /esetenként második vagy harmadik szakképzettség megszerzésére/, a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemet szép számmal végezték el munkatársaink, négyen doktorátust szereztek, többen készülnek megszerzésére, egy kandidátusi fokozattal rendelkező dolgozónk van. Számosan tettek nyelvvizsgát az utóbbi években.

Arra törekszünk, hogy a nem kifejezetten K+F munkakörben dolgozó, igéretes tehetségű fiatal munkatársaink is válasszának maguknak egy olyan kutatási témát, ami beleilleszkedik a KMK munkatervébe.

- 13./ Az eredmények mellett hiányosságainkat abban látom, hogy részben objektív, részben szubjektív okok miatt erőink szétforgácsolódnak. A hiányzó monografikus összefoglalások helyett cikkekben, előadásokban váltjuk aprópénzre - sok esetben kényszerűen - energiánkat. Bár felvetődik az a kérdés is, hogy kellőképpen felkészültek vagyunk-e monográfiák megírására? Nem lenne-e célszerűbb a nemzetközileg elismert művek lefordíttatása?

Ebben az összefüggésben említem meg, hogy sokszor a látszat ellenére a KMK bizonyos területeken csak szerény teljesítményekre képes. Pontosabban fogalmazva: K+F tevékenységünk természetesen nem egyenletesen fejlődik. Ebből következően úgy érezzük, hogy alkalmanként túlzott elvárásokat támasztanak velünk szemben a könyvtárak és külső partnereink.

Az előterjesztés alapján kibontakozott vitában rendkívül sok téma került terítékre, a képzéstől a káderfejlesztési tervekig, az országos szervek irányító, ösztönző munkájától a közvetlen vezetők felelősségéig. Néhány résztvevő nyugtalanítónak tartotta a könyvtári témák háttérbe szorulását, mások az ellenőrzés fokozását javasolták, ismét mások az OSZK és a KMK hatékonyabb együttműködését, illetve a csoportok által végzett kutatómunka gyakoribbá tételét szorgalmazták.

Az ülés minden résztvevője hiányolta a kutató-fejlesztő tevékenységet végzők soraiból a fiatalokat. Egyelőre kevesen foglalkoznak ilyen munkával közülük, s ez valószínűleg két alapvető okra is visszavezethető. Talán a közvetlen vezetés sem keresi, találja meg elég hamar az arra rátermett, tehetséges fiatalokat, de öntevékenységre, a kapuk és falak döngetésére is nagy szükség lenne az egyetemről frissen kikerülők részéről, hogy az egyéni célok, ambíciók mielőbb az intézményes keretek között testesülhessenek meg.

NAGY ATTILA

A társadalmi munka elismerése

Ez év május elsején, a munka ünnepén került sor intézményünk életében először arra, hogy szervezett formában, állami költségvetésből, kiemelten részesüljenek jutalmazásban a párt és szakszervezeti munkát példamutatóan végző dolgozóink.

Gondos előkészítéssel, az új jutalmazási irányelveknek megfelelően azok kerültek javaslatba, akik ezt a tevékenységüket huzamosabb időn át, a

könyvtár egésze érdekében fejtették ki.

Egy bensőséges ünnepelés keretében dr. Jóboru Magda főigazgatónk köszönte az erre érdemes munkatársainkat, személyesen nyújtva át nekik a következő jutalomösszegeket:

Horváth Viktor	2500,- Ft
Vadász Ferencné	2500,- Ft
Pócsi Árpádné	2500,- Ft
Deli Györgyné	2000,- Ft
Hoffer Rezsőné	2500,- Ft
Kastaly Beatrix	2500,- Ft
Horváthné Izsó Livia	2000,- Ft
Vén Tiborné	2000,- Ft
Losonci Andrásné	1500,- Ft

A könyvtári kollektiva nevében ezuton is gratulálunk eredményes, jó munkájukért, további tevékenységükhöz pedig sok sikert kívánunk.

A SZAKSZERVEZET HIREI

Gyorsmérleg a szakszervezeti bizottság által szervezett továbbképző tanfolyamok 1977. évi első félévéről:

A szakszervezeti munka alapvető és aktuális tudnivalóiból két előadás-sorozatot szerveztünk alapszervezetünk tisztségviselőinek: egyiket a munkahelyi /osztály-/ bizottságok tagjainak, a másikat a bizalmiaknak. A február és május között megtartott öt előadást a pártszervezet, illetve a szakszervezeti bizottság tagjai közreműködésével bonyolítottuk le. Az előadásokon összesen 110 fő vett részt, a tervezett 170 helyett. A közel 40%-os "lemorzsolódás" oka mindenekelőtt az ún. "második műszakban" keresendő /a kisgyermekes anyák elfoglaltsága, beteg hozzátartozók ápolása szerepelt legtöbbször a távollmaradások indokai között/. A jól pergő, probléma-érzékeny előadások közül különösen három váltott ki az átlagosnál nagyobb érdeklődést:

1. A munkahelyi bizottság feladata a szakszervezeti demokrácia érvényesítésében, kapcsolata a tagsággal,
2. A bizalmiak és a munkahelyi bizottságok feladatai az üzemi demokrácia érvényesülésében.
3. A szakszervezeti bizottságok, a bizalmiak és partner gazdasági vezetők együttműködése.

Nem véletlen, hogy éppen ezeken az előadásokon hangzott el a legtöbb hozzászólás. Noha ezek zöme viszonylag apró ún. köznapi /ám a közérzetet erősen befolyásoló/ dolgokat érintett, egyet, még hozzá alapvető fontosságú kérdést ki kell emelnünk közülük. Nevezetesen a szakszervezeti tisztségviselők és a partner gazdasági vezetők kapcsolatát. Különösen husbavágó ez a probléma a bizalmiaknál. Köntörfalazás nélkül ki kell mondanunk /a bizalmiak is kimondták/: a SZOT-állásfoglalás dacára formális még a kapcsolat a bizalmiak és az érintett gazdasági vezetők között, többnyire csak a fizetéssel és a munkaköri átsorolással összefüggő ügyek felületi jóváhagyását várják és kérik a bizalmitól. Hiányzik a tájékoztatás az állami vezető részéről, nem, vagy ritkán veszi figyelembe a szakszervezeti tisztségviselő véleményét, vonja be a permanens munkába. Nyilvánvaló, hogy "kétoldalu" ez a kapcsolat és sok függ a bizalmi személyétől, hozzáállásától. Ettől függetlenül, illetve emellett központi akarattal kellene érvényt szerezni az említett állásfoglalásnak az állami vezetés részéről is, pontosan az üzemi demokrácia kérdéseivel kapcsolatban hozott újabb határozatok szellemében.

x

A februártól eltelt időszakban négy ízben tartott ülést az OSZK szakszervezeti bizottsága. Három alkalommal a munkahelyi bizottságok titkárai is bekapcsolódtak az szb. munkájába, április végén pedig bizalmi tanácskozás előzte meg a testület ülését. A napirendi pontok közül csak néhány fontosabbat emelünk ki.

Február végén megtárgyalta az OSZK dolgozóinak juttatott 5%-os bérkorrekció szétosztási elvét, az intézmény jutalmazási alapelveinek és törzsgárda-szabályzatának tervezetét.

Március végén a szakszervezeti könyvtár ujjáélesztéséről esett szó /a szakszervezeti bizottság köszönettel vette tudomásul az állami vezetés anyagi támogatását, amely tiszteletdíjas könyvtáros alkalmazását tette lehetővé/: a könyvtár - a selejtezési és feldolgozási munkálatok befejezése után - az ősz folyamán megkezdi tevékenységét.

Rosta Lajosnét, az szb. tagját az agitációs feladatok ellátásával biztatta meg, és egyúttal delegálta az OSZK Híradó szerkesztőségébe. Farkas Ottó szb. tag a munkavédelemmel kapcsolatos ügyek reszortját vette át.

Junius elején döntés született arról, hogy az ősszel esedékes béremeléssel kapcsolatos előkészítő munkálatokba a munkahelyi bizottságok, illetve a bizalmiak is kapcsolódjanak be.

A szakszervezeti bizottság jóváhagyólag vette tudomásul a TT döntését a közelmúltban lezajlott írógép-vásárlási akció lebonyolításáról /a döntés elsődleges szempontja az igénylő munkaköre és szociális helyzete volt/.

A Társadalombiztosítási Tanács munkája. 1977. II. negyedév

Kifizetett szakszervezeti segélyek: 17 fő 7.350,- Ft

Részletezés:	Szülés	9 fő	3.600,- Ft
	Nyugdíjas	4 fő	1.700,- Ft
	Gyermekgond.	2 fő	1.200,- Ft
	Egyéb szoc.	2 fő	850,- Ft

Kifizetett munkaadói segélyek: 15 fő 5.700,- Ft

Részletezés:	Április	7 fő	2.600,- Ft
	Május	5 fő	1.900,- Ft
	Junius	3 fő	1.200,- Ft

Szakszervezeti utútlések /a döntés az OB szociális felelőseinek bevonásával történt/:

Kontingens jegyek:

ápr. 21. Galyatető	Somkuti Gabriella
máj. 12. B.lelle hp.	Urbányi Vilmos + édesanyja
máj. 26. Siófok 2+2	Fogd Józsefné és családja
jun. 9. Hajduszoboszló	Molnár Béla
jun. 14. Zebegény 1+1	H. Izsó Livia + gyermeke
jun. 30. Zirc 2+2	Hódi János és családja

Kontingensen felül szerzett jegyek:

máj. 5. Rózsadomb Krausz Jánosné
jun. 7. Tihany 2+1 Homor Ferenc és családja

Gyermekbeutaló:

jun. 8. Ormándpuszta Bokor Klára

Kulturális Minisztérium üdülője:

jun. 2. Balatonlelle Balázs Ferencné + férj + 3 gyermek
Horváth Józsefné + férj
Miklóssy Jánosné + férj + 2 gyermek
Rákóczy Csabáné + 1 gyermek
Szilágyi József
Velich Sándorné + férj + 1 gyermek
Zséli Lászlóné + férj + 1 gyermek
jun. 2. Balatonföldvár Divényi Pálné + férj + 1 gyermek

Családos üdültetés Balatonbogláron - IBUSZ bérlemény = 44.665,- Ft

1977. jun. 18 - aug. 28. 1 db 4 ágyas + 1 db 3 ágyas szoba

1977. jun. 28 - aug. 28. 2 db 2 ágyas szoba

Az üdültetésben 21 család vesz részt, 10 napos turnusokban.

Összeáll.: HOFFER REZSŐNÉ TT elnök

KMK-kirándulás Szlovákiában

Hosszas előkészületek után, áldozatos és lelkes szervezőmunka eredményeként ez év májusában a KMK dolgozói háromnapos tanulmányi kirándulásra utaztak. A szerződéses munkák fejlesztési alapjából, valamint a dolgozók egyéni hozzájárulásából teremtettük meg a kirándulás anyagi feltételeit. Igénybe vettük a tanulmányi ut céljára törvényesen biztosított 1 nap fizetéses szabadságot, összekötve egy szabad szombattal, némi csusztatással és a vasárnappal. Az IBUSZ segítségével autóbust, szállást és étkezést előre rendeltünk a kiránduláshoz. Így indultunk el május 12-én délután kellemes időben, várakozással telve.

Az országhatár átlépése után nem sokkal máris kellemes meglepetés várt ránk, Hontszentantal /Antol/ község templomában megnézhattuk M.S. mester gyönyörű eredeti képét, a Jézus születését. Utunk Selmecebányán keresztül vezetett tovább, Petőfi és Mikszáth tanulóéveinek színhelyén. A csupa hegy és domb kisváros meredek, szűk utcácskáival, kis bányászházaival mindnyájunkat megragadott. Következő állomásunk Kőrmöcbánya volt. Az esti szürkületben már csak a város főterén tudtunk körülnézni, XV. századi szép gótikus templomát

zárva találtuk. Estére értük el a Kis-Fátra övezte, szép fekvésű Turócszentmártont /Martin/, ahol vendéglátóink, a Matica Slovenska munkatársai vártak bennünket. Szálláshelyünk a Martinhoz közeli Szucsány turistaszállójában volt.

Pénteken reggel kísérfőnk, Peter Maruniak osztályvezető kalauzolt el a Matica Slovenska /a szlovák nemzeti könyvtár/ új épületébe, amelyet 1975-ben adtak át. Krivus igazgató üdvözlő szavai után dr. Telgarski igazgatóhelyettes és az egyes osztályok vezetői, illetve munkatársai tájékoztattak bennünket munkájukról. A nagy multu, évszázadokon át kulturális központként működő könyvtár ma kb. két és fél millió kötettel rendelkezik. Ez a hatalmas állomány elsősorban szlovák, cseh és külföldi művekből, továbbá régi - kolostori és főuri - könyvtárak állományaiából tevődik össze. Ez utóbbi egység különösen alkalmas tudományos kutatásokra, minthogy nagyrészt még feltáratlan. Vendéglátóink elmondták, hogy az új épületbe költözés után hosszú ideig a könyvek tisztogatásával voltak elfoglalva /a régi épületben ugyanis a könyveket igen mostoha körülmények között tárolták/.

A Matica Slovenska osztályai közül a kézirattár régi és mai kéziratokat, leveleket, fényképeket gyűjt, ezekből különféle kiadványokat állít össze. A bibliográfiai osztály kurrens, retrospektív és speciális bibliográfiákat készít. A nemzeti bibliográfiához havi füzetekben tárgyszó- és névmutatót, évente pedig kumulatív köteteket adnak ki. A szlovák irodalmi muzeumi osztály hatalmas vállalkozása egy életrajzgyűjtemény összeállítása, amelyet 10 kötetre terveznek. A gépesítési és automatizálási osztály munkájáról szóló tájékoztatást némi irigységgel hallgattuk. Tetszés szerint bővíthető, tovább építhető amerikai számítógépük /ASTI MODIC csehszlovák programmal/, valamint angol fényesedő gépük van. A nemzeti bibliográfia már ebben az évben ezek segítségével készül!

A tudományos-módszertani osztály /ez megfelel a KMK-nak/ munkájáról kissé részletesebb felvilágosítást kértünk. Az osztályon 23-an dolgoznak, a kutató, a dokumentációs és a módszertani csoport keretében. Tevékenységük sokoldalú: dokumentációs összeállítások, távlati tervek, anyagok a kulturális minisztérium részére, helyzetfelmérések könyvtárakban, tanulmányok elméleti és gyakorlati kérdésekről. Sokrétű kiadói tevékenységet folytatnak, gazdái a szakmai továbbképzéseknek, olvasás-kutatási vizsgálatokat is végeznek.

A tájékoztatók hallgatása közben kézbevehettük a könyvtár néhány féltve őrzött könyvritkaságát. Az eszmecsere után a házigazdáktól emlékjelvényeket kaptunk, kellemes benyomásainkat vendégkönyvben rögzítettük. Végül körbejártuk a hatalmas, kissé túlméretezett épületet, amely tágas termeivel konferenciák, kongresszusok megrendezésére is alkalmas.

Délután meglepetés várt ránk: felkereshettük a Gaderska-dolina természetvédelmi területét, amely vadregényes kirándulóhely, kristálytisztá, sebes vizű patakkal, az út fölött összehajló sziklával. Séta után - az est fénypontjaként - pisztrángos vacsora mellett töltöttünk egy hangulatos, nótás estét vendéglátóinkkal.

Szombaton a Vág-völgyében folytatódott utunk; megszakítottuk egy kis városnézéssel: Zsolnán a hangulatos főteret néztük meg, jellegzetes "lábas"

házaival, Trencsényben zuhogó esőben kapaszkodtunk fel a romjaiban is lenyűgöző, nagy multu várhoz. A kulturtörténeti jelentőségű Nagyszombatban felkerestük az egykori Pázmány Péter alapította egyetemet, s a város szebbnél szebb templomait. Késő délután érkeztünk meg Pozsonyba. Elhelyezkedtünk, a vacsora után pedig rövid esti városnézés következett /egy kellemetlen incidenssel: táncolni vágyó, ám nem a kötelező "gálába" öltözött társaságunkat a szigorú portás nem engedte be egy bárba/. Sok bolyongás után végül szolid borozgatással zártuk az eseményekben gazdag, fárasztó napot.

Vasárnap ujult erővel indultunk alaposabb pozsonyi városnézésre, kis csoportokban jártuk körbe a főbb nevezetességeket, a várat, a Szent Márton Dómot, az Óvárosházát, végigsétáltunk a belváros szűk utcáin, megcsodálva számos szép műemlék-épületet. Sajnos, az egyre erősebben zuhogó eső hamarosan véget vetett sétánknak, de hát egyébként is lejárt az időnk, a déli órákban hazaindultunk.

A KMK 41 dolgozójának valószínűleg még sokáig emlékezetes lesz a változatos programu szlovák ut!

BARTOS ÉVA

Ortutay Gyula: Székely népballadák - 1935

Ősmives Kelemenné /II./

/Buday György fametszete/

